

راهبردهای اجتماعی - ارتباطی پلیس برای مقابله با جرایم خشن*

رضا عبدالرحمانی^۱

حسین ابارگر^۲

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۸/۵/۱۱

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۲/۱۵

فصلنامه‌ی مطالعات راهبردی ناجا / سال چهارم / شماره دوازدهم - تابستان ۱۳۹۸* ۷۷-۱۱۲

چکیده

زمینه و هدف. نتایج یافته‌ها نشان می‌دهد که میزان برخی جرایم خشن از نزاع‌های فردی گرفته تا سرقت‌های به‌عنف و یا زورگیری در حد تقریباً بالایی است؛ بر این اساس، سوال اساسی این تحقیق آن است که راهبردهای پلیسی مقابله با جرایم خشن در کشورمان کدام است؟ روش‌شناسی. از نظر هدف، کاربردی، از نظر تجزیه و تحلیل داده‌ها کیفی - اکتشافی با تاکید بر مدل سوات^۳ است. روش جمع‌آوری داده‌ها میدانی و ابزار گردآوری اطلاعات نیز، مصاحبه ساخت یافته به وسیله پرسش‌نامه بوده است. جامعه نمونه این تحقیق ۹۵ نفر از مدیران جایگاه ۱۷ و ۱۸ مرتبط با موضوع مقابله با جرایم خشن در درون سازمان ناجا در شهر تهران و ۳۵ نفر از اساتید، نخبگان و فرهیختگان مرتبط با موضوع، در بیرون از ناجا که به صورت هدفمند انتخاب شدند. روش تجزیه و تحلیل با استفاده از آزمون خی دو^۴ و اولویت بندی فریدمن^۵ است.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری. به‌طور کلی، جامعه در خصوص پیشگیری و مقابله با جرایم خشن با مشکلات بسیاری مواجه است. ما نیازمند استفاده از تدابیر نظارتی مانند ثبت مجرمان خطرناک و خشن، آگاه‌سازی عمومی، استفاده از فناوری واپایش و نظارت الکترونیک هستیم. علاوه بر آن، فرهنگ گفت و گو و کنترل (واپایش) خشم باید به شکلی موثر تقویت شود. در کنار آن، بهره‌برداری از رویکردهای ترمیمی و میانجی‌گرانه نسبت به برخی از جرایم خشن (مانند نزاع‌های فردی و جمعی) برای جلوگیری از تشدید و تکرار این جرایم ضروری است.

کلیدواژه: تحلیل اجتماعی - ارتباطی، راهبرد، مقابله، جرایم خشن

* مقاله حاضر مستخرج از پروژه تحقیقاتی مرکز مطالعات راهبردی ناجا می‌باشد.

mohrezrar0664@yahoo.com

۱. دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسئول)

۲. استادیار گروه جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علوم انتظامی امین

3 Swot

4 Chi-squared test

5 Friedman test

بیان مسئله.

آمارهای موجود یک دهه گذشته در خصوص جرایم به ویژه جرایم خشن در جامعه، حاکی از آن است که این پدیده در سال های اخیر به صورت اشکال جدید و چند لایه ظهور یافته است و از این رو نیازمند توجه بیشتر برای پیشگیری و مقابله (صدیق سروستانی، ۱۳۸۷؛ محسنی تبریزی و کریمی، ۱۳۷۹؛ یوسف وند و دیگران، ۱۳۹۴)، (مهاجر پور و حشمتی و صابری، ۱۳۹۵؛ موسوی، مقدمه همایش ۱۳۹۷) است. یافته ها، نتایج تحقیقات و ابته گزارشات مسئولان اجتماعی قوه قضاییه در این باره (دفتر تحقیقات کاربردی معاونت کشف جرایم، ۱۳۹۴ و ۱۳۹۳؛ وکالت آنلاین، ۱۳۹۴)، حاکی از فزونی برخی خشونت ها و جرایم خشن مانند نزاع های فردی و جمعی منجر به قتل) است. (کیانی و بزمی و قره داغی و برزگر، ۱۳۸۶؛ ناجی و توفیقی، ۱۳۷۷؛ پورافکاری، ۱۳۸۳: ۳).

بررسی های به عمل آمده از طریق مصاحبه و نظرسنجی از فرماندهان، مدیران و پلیس های رسته های مختلف اطلاعات، آگاهی، انتظامی و راهور در این باره نیز حاکی از آن است که میزان برخی جرایم خشن (از نزاع های فردی تا سرقت های به عنف و یا زورگیری) در حد بالایی قرار دارد و این برای جامعه اسلامی ما یک موضوع ناخوشایند است. اگر چه بالا بودن آمارهای جرایم خشن نزد برخی محققان، به خودی خود، کیفیت مسئله ای بودن جرایم خشن را نشان نمی دهد (شیخ الاسلامی و محمودسلطانی، ۱۳۹۵؛ یوسفوند و همکاران، ۱۳۹۴)، با این وصف، این افزایش میزان جرایم خشن، به شکل بارزی، حاکی از نیاز شدید جامعه برای رسیدگی سریع به این شکل اجتماعی است.

راه دیگر آگاهی از میزان افزایش جرایم خشن در کشورمان، گزارش های روزانه نشریات و رسانه های همگانی است؛ تا جایی که بخش قابل ملاحظه ای از اخبار، گزارش ها، رویدادها، تحلیل ها و تصاویر به ویژه روزنامه ها، به بخش حوادث و درگیری های روزمره اختصاص یافته است. با وجود علاقمندی بعضی از روزنامه ها و به طور کلی رسانه ها به برجسته کردن اخبار حوادث، اصحاب رسانه اغلب در خصوص افزایش میزان جرایم خشن در کشور ابراز نگرانی کرده اند و مسئولان مربوطه را برای یافتن علل و راهکارهایی برای کاهش این دسته از جرایم ترغیب و گاهی به طور جدی مورد انتقاد قرار داده اند.

از نگاه جامعه شناسان و جرم شناسان داخلی و خارجی (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۳؛ صدیق سروستانی، ۱۳۸۷؛ محسنی تبریزی و کریمی، ۱۳۷۹؛ روبرگ و همکاران، ۱۳۹۸؛ تیبایجوکا،

۱۳۹۴؛ مایر و و رابرسون، ۱۳۹۵) توجه و بررسی جرایم خشن به عنوان یک پدیده اجتماعی، از آن جهت اهمیت دارد که میزان این نوع جرایم، نمودار خصائص یک جامعه کل است. به عقیده آنان، میزان و البته اشکال گوناگون جرایم خشن، به نحوی تصادفی تغییر نمی کند بلکه تابعی از اوضاع و احوال متعدد موجود در جامعه و رخداد‌های اجتماعی - اقتصادی است. بر همین اساس، مهم ترین وظیفه یک جامعه شناس و جرم شناس در وهله نخست، آن است که میان تغییرات میزان جرایم خشن - به عنوان پدیده ای اجتماعی - و اوضاع و احوال اجتماعی، رابطه (یا همبستگی) برقرار کرده، نسبت های موجود بین این جرایم و تحولات مربوط به آن را با پدیده های اجتماعی دیگر تعیین کند یا به عبارت دقیق تر، عوامل و متغیرهای مؤثر بر بروز و گسترش این دسته از جرایم را تبیین نماید، زیرا که از خلال چنین بررسی هایی است که می توان ضمن یافتن مهم ترین علل و عوامل بروز و گسترش جرایم خشن، راهکارها و راهبردهای اساسی مقابله و حل این مشکل را دریافت و نقشه راهی برای مقابله بلند مدت - با تاکید بر برنامه ریزی کلی نظام سیاسی (در قالب سندی ملی) - نسبت به جرایم خشن تدوین کرد.

جامعه شناسان و جرم شناسان دسته بندی های مختلفی در خصوص عوامل مؤثر بر بروز و گسترش جرایم - به طور عام - و جرایم خشن - به طور خاص - ذکر کرده و راهبردهایی برای مقابله با آنها (در سطوح مختلف فردی، اجتماعی و ملی) ارائه کرده اند؛ برای نمونه، می توان به دسته بندی عوامل به عوامل درونی و بیرونی، عوامل فردی و اجتماعی، دسته بندی بر اساس ماهیت عمل و دسته بندی بر اساس شیوه های نظارت و کنترل اشاره کرد. برای مدت های مدیدی، نظریه های جامعه شناسی، جرم شناسی و روان شناسی برای افرادی که در دنیای واقعی با جرم و بزهکاری سر و کار داشتند، مبهم و غیر کاربردی به نظر می رسید. ریشه بسیاری از این ابهامات، احتمالاً ریشه در دیدگاه های سنتی جرم شناسی و روان شناسی در خصوص تاکید بر عوامل فردی مانند وراثت و ژنتیک بزهکاری بود. در این دیدگاه ها معمولاً محیط زندگی (خانواده، محل زندگی، کار، کالبد شهری و...)، تاثیر بحران های اجتماعی - اقتصادی و تاثیر رسانه های جمعی در بروز و گسترش انواع جرایم خشن نادیده گرفته و یا کمتر مورد توجه قرار می گرفت.

در حقیقت، اهمیت و ضرورت بررسی جرایم خشن در این است که میزان در حال رشد جرایم خشن (به ویژه سرقت مسلحانه و یا سرقت های توأم با ضرب و جرح شدید، دزدی های شبانه همراه با ایجاد رعب و وحشت، نزاع های منجر به جرح و مرگ) تمامی اذهان جامعه را

تحت تاثیر قرار می دهد (پزشکی قانونی، ۱۳۹۶؛ دفتر تحقیقات کاربردی معاونت کشف جرایم، ۱۳۹۴ و ۱۳۹۳؛ احمدی، ۱۳۸۶: ۱۹۲؛ محسنی، ۱۳۸۶: ۱۲۳). ارتکاب این گونه جرایم، نه فقط به لحاظ کیفی، بسیار اهمیت دارد (تیبایجوکا، ۱۳۹۴: ۳-۶)، بلکه به علل زیرنیز باید مورد توجه بیشتری قرار گیرد: اثرات طولانی مدت و عمیق بر روی قربانیان، اقوام و خویشاوندان و حتی آحاد جامعه، جریحه دار کردن وجدان جمعی (پورافکاری، ۱۳۸۳: ۳)؛ گسترش مسائل اجتماعی (عبداللهی، ۱۳۸۳)؛ متزلزل نمودن اطمینان اجتماعی به اقتدار پلیس در مقابله و پیشگیری از جرایم و کاهش امنیت و احساس امنیت در جامعه و ... نتایج به دست آمده از این تحقیق می تواند تا اندازه ای بسیاری از موارد گفته شده در بالا را روشن تر نموده و از خلال آن، برخی پیشنهادهاى علمى موثرى را برای کاستن از میزان خسارات یاد شده، افزایش احساس امنیت و تثبیت جایگاه پلیس به عنوان حافظ نظم و امنیت جامعه ارائه نماید.

از این رو، اگر چه ارائه تحلیلی اجتماعی از تکنیک های مقابله با جرایم خشن، دغدغه نگارندگان شکل گیری این تحقیق است، با این وصف، هدف اصلی، یافتن راهبردهایی برای مقابله با جرایم خشن در جامعه فعلی با تاکید بر دیدگاه های پلیس است. بر همین اساس، مهم ترین مسئله این تحقیق (با توجه به آمار های موجود، نظرات مسئولان کشور، فرماندهان و مدیران ناجا، اصحاب رسانه، محققان و اندیشمندان و مهم تر از همه مردم عادی) پاسخ گویی به این پرسش اساسی است که، راهبردهای پلیسی مقابله با جرایم خشن در شرایط کنونی چیست؟

مبانی نظری تحقیق

پیشینه تحقیق

مرور نوشته های مرتبط در زمینه جرایم خشن در منابع مختلف (به ویژه پزشکی قانونی) نشان می دهد که با وجود اهمیت و تاکید بر چرایی و چگونگی جرایم، موضوع مقابله با جرایم خشن در منابع مرتبط، آن چنان که باید، مورد توجه نبوده اند (مهاجری و دیگران، ۱۳۹۵)؛ به عنوان مثال، صادقان لمراسکی و آن دسته از همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود دریافتند که قانونگذار باید تمامی تلاش خود را در جهت حذف مواد قانونی (ماده ۳۰۲ قانون مجازات اسلامی) که می توانند زمینه ساز جرم زایی باشند و بر میزان جواز عدالت دادگستری خصوصی و انتقام جویی های شخصی و خشونت های خانگی (به ویژه قتل) بیفزایند، به کار بندند. بر اساس نتایج تحقیق نورزوی (۱۳۹۸) می توان گفت که آموزش به زنان آسیب دیده یکی از راه های مهم

در زمینه پیشگیری و همینطور واپایش تکرار مجدد آسیب‌ها در ارتباط با زنان است. نتایج تحقیق محمدی و فرهنگ (۱۳۹۸) نشان داد که کارکرد رسانه‌ها در مرحله پیش از بحران (وقوع جرایم از نوع خشن) از نظر آموزش و فرهنگ‌سازی و همچنین، کارکرد آن‌ها در مرحله حین بحران از نظر اطلاع‌رسانی و جلب مشارکت همگانی و در نهایت در مرحله پس از بحران، بیشتر کارکرد نظارتی، ترمیم و بهبود مجدد اوضاع، حائز اهمیت می‌باشند. موسوی (۱۳۹۸) به این نتیجه رسید که قوانینی که در راستای مقابله با خشونت علیه زنان وضع شده‌اند به‌صورت پراکنده هستند و قانون کامل و جامعی در این خصوص تدوین نشده است. همچنین، خلاهای زیادی در این زمینه قابل مشاهده است و در این قوانین به موارد مختلفی که مصداق خشونت تلقی می‌شوند، اشاره‌ای نشده است. تحقیق افشارمنش (۱۳۹۷) به تحلیل تاثیر اختلالات روانی بر مسئولیت‌گیری مجرمان جرایم خشن می‌پردازد و موضوعات مختلفی از جمله شرایط، قوانین، بیماری‌ها و... را مورد نقد و بررسی قرار می‌دهد. پژوهش میرزابیگی و شاملو و بوستانی (۱۳۹۷) نشان داد که براساس میزان میانگین مشاهده شده می‌توان گفت که متغیر خانواده پرجمعیت و فرزند وسط بودن با میانگین ۴/۹۰ بیشترین نمره میانگین را و سپس به ترتیب، متغیرهای تجربه خشونت با ۴/۸۱، جامعه غمگین و نبود مکان تخلیه هیجان با ۴/۶۲، ضعف حمایتی خانواده با ۴/۰۷ و... قرار دارند. همچنین متغیر فرهنگ انتقام‌جویی با میانگین ۳/۰۱ در رتبه آخر قرار می‌گیرند.

تحقیق عزیزاده و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که بیشتر مجرمین خشن، مرد، دارای تحصیلات پایین، بیکار یا دارای مشاغل با درآمد کم می‌باشند. مهم‌ترین نتیجه‌ای که این سه محقق بدان رسیده‌اند این است که بین عواملی چون اعتیاد، سابقه زندانی شدن، زندگی در مناطق جرم‌خیز و وضعیت خانوادگی زندانیان، با جرایم خشن، رابطه معناداری وجود دارد. علاوه بر آن، رفتار انحرافی آموختنی است و در فرآیند ارتباط با دیگران - به ویژه در خانواده - آموخته می‌شود. دهقانی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر وقوع جرایم خشن پرداختند و به این نتیجه رسیدند که مشکلات اقتصادی و اجتماعی در افزایش جرایم خشن تاثیرگذار است. در همین خصوص، سهیلا صادقی فسایی و مرضیه ابراهیمی (۱۳۹۴) در تحلیلی کیفی به این نتیجه رسیدند که بسیاری از زنانی که مرتکب جرائم خشن گردیده‌اند، خشونت‌های فیزیکی، عاطفی، روانی و جسمانی را تجربه کرده یا ازدواج‌های زودرس یا اجباری تحت سلطه داشته‌اند. تحقیق دهدار (۱۳۹۰) حاکی از آن است که پی‌جویی فرآیند نزاع و درگیری و

همچنین، نظارت بر مجرمان رها شده از زندان و کنترل نقاط جرم خیز بیشترین تاثیر را در پیشگیری از افزایش و تکرار درگیری داشته است. بنی اسد و بهرامی (۱۳۹۲) در مقاله خود به عنوان «علل نظری بروز جرایم خشن» به این نتیجه رسیدند که هر چه خانواده ها در امر ایجاد امنیت عاطفی موفق تر باشند نوجوانان بیشتر مسایل و مشکلات خود را با والدین در میان می گذارند و کمتر دچار انحراف و جرم می شوند و این گام موثری در زمینه پیشگیری از جرایم خشن است.

عاقلی و امام قلی پور (۱۳۸۶) در مقاله خود تحت عنوان «تاثیر عوامل اقتصادی-اجتماعی بر وقوع جرایم خشن: مطالعه موردی قتل عمد» به این نتیجه رسیدند که در استانهایی که جمعیت آنها بیشتر، هزینه زندگی بالاتر و نرخ مشارکت اقتصادی پایین تر است، تعداد جرایم خشن قتل عمد نیز بیشتر است. علاوه بر این، تولید ناخالص داخلی (بدون لحاظ استان تهران) بر میزان قتل های عمد تاثیر منفی و معنی داری دارد.

لیبی (۱۳۸۷) در کتاب خود پس از ذکر مقدمه ای درباره موضوع جرایم خشن (که در آن رویکردهای هفتگانه ای را برای تحلیل و بررسی اینگونه جرایم لازم دانسته است) به موضوعاتی از قبیل تعریف جرم و خشونت، اهمیت جرم خشن، مبانی نظری جرایم خشن و تحلیلی جامعه شناختی از جرایم خشن با تاکید بر محوریت عامل جنسیت، ویژگی های مجرمان و قربانیان، خانواده ها و دوستان می پردازد. به باور وی، اگرچه عوامل گوناگونی در وقوع و گرایش به جرایم خشن وجود دارد، اما علل اجتماعی اهمیت بیشتری دارند. ناصرپور (۱۳۹۲) در بررسی جرم شناختی علل افزایش جرایم خشونت آمیز، به ویژه قتل و ضرب و جرح عمدی، طی سال های گذشته (از ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰) به این نتیجه رسیده است که پیشگیری های کیفی، مستقیم، واکنشی، بزه دیده مدار و مرتکب مدار، به ترتیب، موثرترین انواع پیشگیری از ارتکاب جرایم خشن هستند. محسنی تبریزی و کریمی (۱۳۸۶) در بررسی عوامل اجتماعی موثر بر جرایم خشونت آمیز جوانان، به این نتیجه رسیدند که عدم موفقیت تحصیلی، وجود خشونت در خانواده، از هم گسیختگی خانوادگی و بزهکاری خانواده ها، رسانه ها و دوستان ناباب، مهم ترین عوامل موثر بر بروز جرایم خشن از سوی جوانان هستند.

فرجیها (۱۳۸۶) در خصوص کنترل جرائم خشونت بار به این نتیجه رسید که تحولات رخ داده در این زمینه، اساسا در راستای تمرکز بر کیفیهای شدیدتر و جنبه های بازدارندگی و ناتوان سازی مجازات ها متمرکز بوده است. مهم ترین پرسش زارع و زندی لک (۱۳۹۰)

و یوسفوند و دیگران (۱۳۹۴) با توجه به این که پیشینه نظری و تجربی تحقیقات خارجی، بین توسعه و جرایم خشن رابطه معکوسی را نشان می دهد، آیا در ایران نیز روند مشابهی وجود داشته است؟ در این پژوهش، فرض شده است که هرچه سطح توسعه یافتگی اقتصادی - اجتماعی استان ها در ایران بیشتر باشد، از میزان جرایم خشن کاسته می شود. یافته های این تحقیق نشان داد که رابطه مثبتی بین توسعه اقتصادی - اجتماعی و ابعاد آن با میزان جرایم خشن در بین استان ها وجود دارد. نجفی ابرندآبادی (۱۳۷۷) به بررسی و نقد یافته های کمیته فرانسوی مطالعات پیرامون خشونت و بزهکاری (که ماموریت مطالعه جنبه های روان شناختی و زیست شناختی خشونت، تأثیرات توسعه شهری، زیستگاه (بوم) و تغییرات فرهنگی، روابط بین خشونت و اقتصاد، مسأله بزهکاری در جنبه های کیفری و زندانها و... را بر عهده داشت) پرداخته و یادآور شده است که خشونت در فرانسه و برخی کشورها رو به ازدیاد است.

معصومی (۱۳۹۱) در تبیین زیست شناختی اجتماعی جرایم خشن به این نتیجه رسیده است که باید پیش از هر چیز به خشونت به عنوان یک رفتار بهنجار در آدمیان نگریسته شود تا شاید بتوان از ماهیت حقیقی و در معنای دقیق تر، ضرورت شکل گیری آن در نهاد آدمی پرده برداشت. میرخلیلی (۱۳۷۹) در بررسی "خشونت" و "مجازات" از منظر مکاتب جرم شناسی و سپس از منظر اسلام، به تبیین این موضوع پرداخته است که اسلام چگونه پس از مبارزه با ریشه های خشونت و زمینه ارتکاب آن و پیشگیری کیفری عام و خاص، وارد روند مجازات شده است. نجفی ابرند آبادی و همکاران (۱۳۸۳) در بررسی انواع خشونت و نظام عدالت کیفری، به دسته بندی سه گانه ای از خشونت می رسند که خشونت نخست "خشونت رفتاری" خشونت نوع دوم (که با تجاوز به حقوق اساسی افراد، توسط قانون گذار و مجرمان قانون صورت می گیرد)، "خشونت ساختاری یا نهادی" و خشونت سوم، "خشونت پنهانی" است که اغلب از عملکرد نادرست نظام عدالت کیفری و عدول از اصول اساسی حقوق کیفری در پاسخگویی به خشونت نخست (خشونت رفتاری مجرمانه) ناشی می شود.

میرجعفری و بیابانی (۱۳۸۷) ابتدا به بررسی مهم ترین علل و عوامل مؤثر بر رفتار خشونت بار و سپس به نقش این عوامل در شکل گیری محله های جرم و خشونت و باندهای خشونت طلب پرداخته و به این نتیجه رسیدند که خشونت در عین نامطلوب بودن، می تواند هنجار (مانند دفاع مشروع) و یا ناهنجار (مانند قتل عمد) باشد. با آنکه تأثیر عوامل وراثتی و زیستی در رفتار خشونت بار انکارناپذیر است؛ تعیین کننده بودن عوامل محیطی و یادگیری است که

متضمن مسئولیت اجتماعی انسان است. رضوی طوسی و ساعی (۱۳۹۰) در بررسی خشونت و رسانه ها به نتیجه رسیدند که انتشار اخبار حوادث خشونت بار، بر میزان خشونت در جامعه موثر است. تحقیقات دلاور و رضایی (۱۳۸۵) نشان می دهد که روی هم رفته، میزان احساس امنیت تهرانی ها نسبت به سایر مناطق و شهرهای دیگر (با تاکید بر جرایم خشن) کمتر است. تحقیق دیگر که در هشت شهر کشور از سوی عربی (۱۳۸۴) انجام گرفت، نشان می دهد که تمامی شهروندان این مناطق، فارغ از این که در کدام یک از این شهرها اقامت دارند، از نوعی عدم احساس امنیت (با تاکید بر میزان جرم و جنایت در جامعه) رنج می برند.

آمارهای رسمی نیروی انتظامی نشان می دهد که میزان ارتکاب جرم در همه کشورها (از جمله در کشور ایران) رو به افزایش است (معاونت اجتماعی ناجا، ۱۳۸۳: ۲۰۲ - ۱۹۳). برای مثال در گزارشی که معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا طی سال ۱۳۸۳ ارائه کرده نمود، چنین آمده است: «افزایش جرایم در ایران (مانند سرقت، قتل، تولید و توزیع مشروبات الکلی، تولید، توزیع و مصرف انواع مواد مخدر، تشکیل باندها و شبکه های فساد) اگر چه نسبت به کشورهای دیگر کمتر است، اما در مجموع روند رو به رشد آن بسیار نگران کننده است.» (معاونت اجتماعی ناجا، ۱۳۸۳: ۲۲ و ۱۹۳ تا ۲۱۰). کریمی خوزانی (۱۳۸۸) به ارائه راهکار جدیدی از پیشگیری از بزهکاری و بزه دیدگی با تاکید بر یکی از راهبردهای رسانه ای - ارتباطی (یعنی راهبرد اطلاع رسانی و آگاهی دهی به شهروندان) پرداخته است. به عقیده وی، انواع اطلاع رسانی از سوی پلیس (مانند اطلاع رسانی طرح ها و خدمات انتظامی، توصیه ها و هشدارهای پلیسی، قواعد اجتماعی و آموزش مهارت های زندگی، آموزش قواعد دینی و...) از یک سو، مانع گرایش افراد به بزهکاری شده و از سوی دیگر، مانع بزه دیدگی اشخاص می شود. شیخ الاسلامی و محمودسلطانی (۱۳۹۵) با تاکید بر عواملی مانند خانواده، محل زندگی و رسانه ها، در مقاله خود سعی کردند که با بررسی میدانی در ده حوزه قضایی حومه شرق تهران، مفهوم جرایم و مجرمان خشن و خطرناک و شرایط شکل گیری این وضعیت و اثرات اقدامات انجام شده کیفری و غیر کیفری در مقابله با آن و رسیدن به راهکارهای بومی را مورد بررسی قرار دهند. چنین به نظر می رسد که تاکید بر اقدامات غیر کیفری در نگاه این دو، مهم تر است. بررسی آمار سالهای ۱۳۷۵ - ۱۳۸۱ نشان می دهد که نه تنها ارتکاب جرم در ایران روند صعودی داشته است، بلکه در برخی از جرایم مانند سرقت، قتل و درگیری های خیابانی، رشدی به نسبت بیشتر از رشد سالانه جمعیت مشاهده می شود (موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد، ۱۳۸۳) و آمار رشد

برخی از آنها بسیار بالاست. (صدیق سروستانی، ۱۳۸۳). بیات در فراتحلیلی از منابع منتشره درباره آسیب های اجتماعی ایران (منابعی که طی ده سال گذشته از ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ انجام شده است) وضعیت آسیب های اجتماعی (به ویژه قتل) را به جهت فراوانی، با استناد به همان منابع، رو به رشد ارزیابی کرده است (بیات، ۱۳۸۸: ۸۱ - ۸۶). یافته های عرب نژاد و یزدان پناه (۱۳۹۰) نشان می دهد که جرایم خشونت آمیزی چون قتل و ضرب و جرح بیشتر در جوانانی که سابقه خشونت دارند، مجرد هستند، عضو گروه های نزاع هستند، سابقه اخراج از مدرسه را دارند، به مشاهده فیلم های خشن علاقه دارند و میزان مصرف الکل، قرص اکستازی و مواد مخدر در آنها بیشتر است، دیده می شود.

به هر ترتیب، نتیجه بررسی های به عمل آمده (تا ۱۳۹۷) نشان می دهد که اگرچه پیمایش های محدود محلی و استانی مختلفی در کشورمان در زمینه پرخاشگری یا خشونت و البته جرایم خشن صورت گرفته است، با این وصف، پیمایش های ملی جامع در این باره، به ویژه شیوه ها و راهبردهای مقابله با جرایم خشن بسیار اندک است (بیشتر تحقیقات انجام شده در این زمینه به خشونت های خانوادگی از جمله خشونت علیه زنان و کودکان و همسرکشی پرداخته اند). نتیجه آن که بر اساس اطلاعات به دست آمده از این پیمایش ها، می توان ادعا کرد که میزان جرایم خشن، طی سه دهه اخیر رو به افزایش بوده است (عبداللهی، ۱۳۸۱؛ بنی اسد و بهرامی، ۱۳۹۲؛ رجوع کنید به: مهاجرپور و دیگران، ۱۳۹۵؛ شیخ الاسلامی و سلطانی، ۱۳۹۵؛ مؤذن میرهاشمی و پور معنوی، ۱۳۹۴). علاوه بر آن، بیش ترین گروه درگیر با مسئله خشونت، گروه فعال و جوان جامعه است که ایجاد آسیب های جسمی جدی ناشی از خشونت، موجب از کار افتادن نیروی فعال کار و در نتیجه در جامعه، می گردد (سخنوری و همکاران، ۱۳۸۹، عبداللهی، ۱۳۸۱؛ سفیری، ۱۳۷۹).

به جز موارد یادشده در بالا می توان به منابع جدیدتر دیگری، که به موضوع جرایم خشن و روندهای افزایش برخی از آنها پرداخته، اشاره کرد مانند: ابراهیمی قوام و خباز (۱۳۹۴)؛ صادقی فسایی و ابراهیمی (۱۳۹۴)؛ ابراهیمی قوام و طباطبایی یزدی، (۱۳۹۳) زارع و زندی لک (۱۳۹۰)؛ مهاجرپور و دیگران (۱۳۹۵)؛ شیخ الاسلامی و سلطانی (۱۳۹۵)؛ مؤذن میرهاشمی و پور معنوی (۱۳۹۴).

از مهم ترین نکات متمایز این تحقیق نسبت به سایر تحقیقات اجتماعی- جرم شناسی موجود در حوزه جرایم خشن می توان به موارد زیر اشاره کرد: ارائه تعریفی از جرایم خشن و

مصادیق آن، تعریف مقابله با تاکید بر معیارهای علوم اجتماعی و جرم‌شناسی، توجه به مقابله با جرایم خشن به طور تخصصی (با تاکید بر محوریت پلیس) (توجه به راهبردهای کلان مقابله با جرایم خشن، بالاخره، منحصر به فرد بودن جامعه و نمونه آماری آن در میان تمامی تحقیقات انجام گرفته قبلی).

مفاهیم مقدماتی

تعریف مفهومی «جرایم خشن»

ارائه تعریفی جامع و مانع از جرایم خشن به سادگی امکان پذیر نیست؛ اما شاید بتوان با بهره گیری از برخی معیارها به شکل نسبی آن را تعریف کرد. جرم خشن از جمله جرایمی است که در تعریف آن باید به معیارهایی مانند موارد ذیل توجه شود: نوع و میزان آسیب و آلام وارده به بزه دیده و اطرافیان و جامعه از ارتکاب آن جرم؛ ارتکاب آنی و بدون برنامه ریزی جرم و یا ارتکاب جرم با سوء نیت قبلی، میزان خشونت بار بودن جرم ارتكابی، میزان و شدت ماندگاری آثار سوء به جای مانده از ارتکاب آن جرم، مکان و زمان ارتکاب جرم، ارتکاب فردی و یا گروهی، نوع و میزان واکنشهای اجتماعی و میزان و شدت مجازات های قانونی نسبت به ارتکاب آن جرم.

با تاکید بر موارد مذکور (و نیز یافته های مستخرج از مصاحبه با نمونه های تحقیق) می توان جرایم خشن را این گونه تعریف کرد: «جرایم خشن به آن دسته از اعمال خشونت بار و پرخاشگرانه فردی و یا گروهی مجرمانی اطلاق می شود که با و یا بدون برنامه ریزی (سوء نیت قبلی)، توأم با زور و تهدید و رعب یا وحشت، آسیب یا خسارت جانی و مالی و ناموسی و... معمولاً با به کارگیری سلاح (سرد و یا گرم)، ضمن برانگیختن حساسیت های اجتماعی، آثار و پیامدهای شدید روحی و روانی ماندگار (هم برای بزه دیده و هم جامعه) صورت می پذیرد. و ارتکاب این جرایم، مستوجب ضمانت اجرای کیفری شدید قانونی است». بر اساس تعریف ارائه شده برخی از مصادیق جرایم خشن مقرر در قوانین کیفری فعلی عبارتند از: جرم قتل عمد، تجاوز به عنف، سرقت به عنف، سرقت مسلحانه، گروگان گیری، اسید پاشی، نزاع فردی و جمعی (منجر به جرح شدید و قتل).

تعریف لغوی و مفهومی "مقابله"

"مقابله" اسم مصدر و در معنای رویارویی، عوض کردن، تلافی کردن و جنگ و ستیز و نیز به معنی روبه رو کردن، تطبیق و مقایسه، تساوی و ضدیت و مخالفت آمده است (معین، ۱۳۸۰). به نظر برخی مقابله موضوعی است که به اجرای قانون یا فعالیت های معمول پلیسی و سیستم قضایی (همانند تعقیب و پیگرد، دادگاه ها و زندان و مجموعه های وابسته به هم)، مربوط است که از خلال آن بر واپایش، کاهش یا از بین بردن جرم و مجرم تلاش می شود (بیابانی و سلطانی فر، ۱۳۹۵: ۱۸۲).

به نظر می رسد که مقابله دارای صبغه ای حقوقی است و به مجموعه اقداماتی اطلاق می شود که پس از وقوع جرم از سوی نهادها و سازمان های مربوط انجام می گیرد تا سبب کاهش، واپایش یا از بین رفتن جرایم شود. با این توصیف، می توان برخی از انواع پیشگیری از جرم را که پس از وقوع جرم اعمال می شوند را نیز نوعی مقابله با جرم به شمار آورد. به هر ترتیب، مقابله را می توان، به معنای اتخاذ تدابیری (از سوی فرد یا گروه یا سازمان) برای جلوگیری از بزه دیدگی (در سطوح مختلف فردی، گروهی، اجتماعی و حتی بین المللی) و واپایش آن دانست که در پیشگیری از وقوع جرم نیز موثر است. به نظر نگارندگان (با بهره گیری از تیبایجوکا، ۱۳۹۴)، هدف اساسی مقابله عبارت است از رویارویی بازدارنده از جرایم (خشن) در ابعاد گوناگون به صورت منسجم، سنجیده، قابل دستیابی، کوتاه مدت یا بلند مدت، مطالعه شده که در آن منابع و سهم هر یک از سازمان ها مشخص گردیده است. در حالی که پیشگیری از جرم، اصولاً تلاشی است برای استفاده از منابع جامعه جهت تغییر شرایطی که مردم در آن شرایط، مستعد ارتکاب جرم بوده و برنامه های پیشگیری از جرم نیز شامل برنامه های اجتماعی طراحی شده جهت بهبود شرایط اجتماعی هستند.

راهبردهای مقابله با جرم خشن

یک راهبرد مقابله با جرم خشن در معنای موسع، به هر فعالیت، اقدام یا الگویی از طرز تفکر و رفتار جمعی اطلاق می شود که در مرحله نخست، هدفش کاهش جرم خشن یا اصلاح اثرات آن (بواندیا، ۱۳۸۰: ۲۶) و در مرحله دوم، از میان برداشتن جرم و مجرم خشن است. اما در معنای مضیق، راهبرد به هر نوع اندیشه، فعالیت، اقدام و به ویژه عملی که از سوی یک فرد یا گروه یا سازمان (رسمی - غیر رسمی یا هر دو) انجام می گیرد، گفته می شود و هدف اساسی

آن، شناسایی، پیشگیری، مبارزه و واپایش جرایم خشن در سطوح مختلف و نیز واپایش اثرات اشکار و پنهان آن (بواندیا، ۱۳۸۰: ۲۶؛ تیبایجوکا، ۱۳۹۴) و سرانجام تنبیه مجرمان (و مدیران) است (الوانی و همکاران، ۱۳۸۸).

مرور نظری بر مقابله با جرایم خشن

از "مقابله" با توجه به مولفه‌ها، عناصر و شاخص‌های گوناگون، دسته‌بندی‌های مختلفی ارائه شده است؛ به عنوان نمونه؛ بر اساس شخصیت مجرم یا مجرمان خشن، زمان و مکان وقوع جرم، اهداف و انگیزه‌های ارتکاب جرم، حوزه‌های (سیاسی، حقوقی، اجتماعی، مالی، ارتباطی- رسانه‌ای، زیستی- روانی و...)، راهبردهای مقابله با جرایم خشن نیز متفاوت است (مایر و رابرسون، ۱۳۹۵). به عقیده برخی از صاحب‌نظران، راهبردها بایستی متناسب با مجرمان، شناسایی و تعیین شوند در حالی که برخی دیگر بر این باورند که راهبردها باید با تاکید بر اطلاعات به دست آمده پیرامون جرایم ارتكابی و مجرمان خشن تعیین گردند. از منظر این گروه، مهم‌ترین موضوع، دستیابی به اطلاعات از مجرمان خشن است؛ اطلاعاتی مانند محل زندگی و پاتوق آنها، تعداد و مشخصات اعضا (در صورت وجود گروه)، زمان و مکان احتمالی و کیفیت حمله به بزه‌دیدگان، اهداف و انگیزه‌های ارتکاب جرم، سابقه دار و حرفه‌ای بودن یا تازه‌کار و مبتدی بودن آنها و... (تیبایجوکا، ۱۳۹۴). دسته‌دیگری از راهبردها به شیوه رویارویی با این دسته مجرمان اختصاص دارد؛ به عنوان نمونه، ضرورت و شدت برخورد قهرآمیز با مجرمان خشن و خطرناک، میزان احساس خطر مجرمان خشن از برخوردهای قهرآمیز (نیازپور، ۱۳۸۲: ۱۲۸؛ نجفی ابرنابادی، ۱۳۸۳: ۷۴۰ و ۷۳۷)، میزان واپایش و نظارت شدید بر منابع و اعمال فشار بر اعضای آنها، برخی از راهبردها نیز متکی به دسته‌بندی دیگری هستند؛ مانند: فردی یا جمعی بودن جرم خشن، سن و جنس مجرمان خشن و خطرناک، نوع و میزان صدمات و خسارات وارده از ارتکاب جرایم خشن، کمیت و کیفیت مجازات جرایم خشن و... (مایر و رابرسون، ۱۳۹۵).

برای نمونه، یکی از راهبردهای پلیسی در مقابله با جرایم خشن، "راهبرد مسئله‌گرایی پلیس" است، که بیش از سه دهه قدمت دارد (اک و اسپامن، ۱۹۸۷؛ شمن و دیگران، ۱۹۹۷). در این راهبرد، کار پلیس از بخش‌های مجزا تشکیل شده است و با بررسی دقیق، انتظار می‌رود که آموزه‌های جدید در هر موضوع، به کشف راهبرد جدید و موثرتر حل مسأله

منتهی گردد. رویکرد مسأله‌گرایی اساساً برای آن دسته از واکنش‌هایی اهمیت قابل است که ماهیتی بازدارنده داشته (البته با تاکید کمتر بر استفاده از سیستم قضایی) و بیشتر بر همکاری و مشارکت با مؤسسات عمومی، انجمن و بخش‌های خصوصی تاکید دارد. پلیس نسبت به چگونگی حل مسأله تخلف، بی‌نظمی، جنایت و خشونت، کلی‌گویی نخواهد کرد، بلکه دقیقاً به نحوه بروز این اعمال مجرمانه در جامعه و روش مقابله با آنها (به کمک مشارکت اجتماعی) می‌پردازد (شرمن و دیگران، ۱۹۹۷؛ شرمن، ۱۹۹۰).

اگر رویکرد مسأله‌گرایی به طور کامل اجرا گردد، انتظار می‌رود که درک پلیس از مسائل جنایی و بی‌نظمی افزایش یابد و مدیران ارشد و میانی، مشارکت فعال‌تری در نحوه انجام ماموریت‌های یگان‌های تحت امر خود داشته باشند (رینر، ۱۳۸۶). برخی محققان حوزه پلیس بر این باورند که تعدادی از مدیران پلیس، همچنان بر این باور ناصواب که راهبردهای سنتی پلیس (گشت‌های بازدارنده، مقابله با حوادث، بررسی جرائم و دستگیری مجرمان) ابزارهای مناسبی برای حل و فصل مسائل بی‌شمار، بی‌نظمی و جرایم خشن پیش روی پلیس هستند. (تیبایجوکا، ۱۳۹۴، ریچارد، ۱۳۷۸؛ رایت، ۱۳۸۶).

در این بین، برخی دیگر، راهبردهای مقابله را از مقابله فردمدار و مقابله اجتماعی مدار تا مقابله قانون مدار، مقابله اقتصاد مدار، مبارزه فرهنگ مدار و مبارزه رسانه محور متفاوت دانسته‌اند. مقابله از هر نوع آن، برای چند دهه بر علت‌یابی و نتایج آن متمرکز بود. بسیاری از این استراتژی‌ها ریشه در الگوهایی دارد که چگونگی مبارزه با جرم و فساد را طرح می‌کنند (ریلی، ۱۹۹۳: ۲۴۹-۲۶۱). و غالب این الگوها به دنبال چگونگی مبارزه با جرم و فساد بوده و از چرایی آن غافل بوده‌اند. برای نمونه در الگوی جرم‌شناسی کاربردی یا عملی (که به سه شاخه جرم‌شناسی حقوقی، بالینی و پیشگیرانه تقسیم می‌گردد)، بر مطالعه علمی کارآیی امکانات مبارزه با بزهکاری و جرم تاکید شده است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۷۳). الگوی «انریکوفری»^۱ دو راهکار برای مبارزه با جرم و مجرمان دسته‌بندی شده، پیشنهاد کرد: تدابیر دفاع فردی و تدابیر دفاع اجتماعی. دفاع فردی یعنی مبارزه با علل شخصی جرم. وی معتقد بود که به جای مجازات، بهتر است مقوله دفاع فردی را جایگزین کنیم (فری، ۱۹۰۵: ۳۱۳). منشأ اقدامات تأمینی در حقوق جزا، مکتب تحقیقی است و «فری» و «گاروفالو»^۲ دو تن از پیشگامان طرح اقدامات

1. Enrico Ferrg
2. James Garofalo

تأمینی هستند. دفاع اجتماعی پس از نیم‌قرن، عنوان اقدامات تأمینی به خود گرفت. به نظر «فری» دفاع اجتماعی باید جایگزین مجازات گردد و در کنار دفاع فردی که ناظر به پیشگیری از تکرار جرم است، قرار گیرد. منظور او از دفاع جمعی مجموعه اقداماتی بود که وی آن را تحت عنوان هم‌ارز کیفر (جایگزین کیفر) ارائه کرد و هدف انحصاری آن، تقلیل و کاهش عوامل اجتماعی بزهکاری بود.

در مدل «فری»، به موازات دفاع فردی، بر دفاع جمعی نیز تأکید شده است؛ از این رو، به نظر می‌رسد که برداشت وی از مبارزه، جنبه فراگیر دارد. امروزه، این اقدامات در قالب مکتب دفاع اجتماعی نوین در برخی جوامع متجلی شده است؛ برای نمونه، در کشور فرانسه، چهار اقدام به عنوان اقدام دفاع جمعی پیش‌بینی شده است: ۱. حمایت از بزه‌دیدگان؛ ۲. اقدامات میانجی‌گرانه؛ ۳. توسعه خدمات عام‌المنفعه ۴. توسعه اجتماعی شهرها (نجفی ابرنابادی، ۱۳۷۷).

در مسیری مشابه، برخی دیگر نیز (مانند ریموند؛ ۱۹۹۹) پیشنهاد کردند که استراتژی‌های مقابله با جرم باید دارای اهداف متعدد باشند؛ برای مثال، استقرار محدودیت‌های نهادی، پاسخگویی سیاسی، مشارکت جامعه مدنی، اصلاح قوانین و مجازات‌ها، سخت‌تر کردن مجازات‌ها و ارتقای سطح رفاه اجتماعی، از جمله موضوع‌های قابل طرح در استراتژی‌های مقابله با جرایم خشن بود. با وجود این که استراتژی‌ها در همه جا یکسان نیستند اما می‌توان گفت که استراتژی‌های مقابله با جرایم خشن باید جامع، یکپارچه، شفاف، بدون تعصب، هدفمند، قابل اندازه‌گیری و مبتنی بر منابع و ظرفیت جامعه بوده و امکان اداره شدن به صورت محلی در آن دیده شده باشد. (تیبایچوکا، ۱۳۹۴).

گروهی دیگر از دسته بندی‌ها در خصوص مقابله با جرایم خشن است که در ایران به منظور پیشگیری از تکرار جرم و واپایش بزهکاران اعمال می‌شود. در این الگو برخی از روش‌ها ممکن است در جهت سرکوب جرم از قبیل اجرای علنی مجازات (آشوری، ۱۳۷۹). (در این باره نگاه کنید به وروایی و بهربر، ۱۳۸۸)، تشهیر مجرمان خشن و خطرناک، حبس‌های طولانی مدت و اعلام اسامی مفسدان اقتصادی (ن.ن. کنید به: نپر و دک و شاپلند، ۱۳۹۵: ۲۱۶؛ تیبایچوکا، ۱۳۹۴: ۵۵). در عین حال، به نظر برخی الگوی جدیدی از پیشگیری و مقابله با جرم در ایران در حال شکل گرفتن است. که با بهره‌گیری از نظریه‌های مختلف جرم‌شناسی در تلاش است، بهترین روش را برای مقابله و کاهش جرم به کار گیرد. ویژگی این مدل آن است که جرم را

واقعیتی اجتماعی می داند که در جامعه متولد شده، رشد و پرورش پیدا می کند (رویکرد توجه به زمینه های ظهور جرایم خشن) و برای کاهش و حذف جرم، به جای تکیه بر ابزارهای سرکوب کننده نسبت به بزهکار، دنبال شناسایی عوامل و رفع این عوامل بوده اند که این ویژگی در الگوی اول وجود ندارد. البته این رویکرد، رویکرد غالب در عصر حاضر شده است و ظهور انواع مجازات های جایگزین نشانه ای از این تلاش هاست (در این باره نگاه کنید به: مدیری، ۱۳۸۵؛ نجفی ایرند آبادی، ۱۳۸۳؛ شاکری و حیدری، ۱۳۹۶؛ خالقی، ۱۳۸۶؛ وینتر؛ ۱۳۷۹؛ پیکار، ۱۳۸۱).

نظریه های مقابله در سازمان ملل

شواهد و مدارک محققان سازمان ملل نشان می دهد که موفق ترین تدابیر جنایی مرتبط با جرایم خشونت آمیز، پاسخ هایی هستند که متناسب با شرایط خاص (محیطی- اجتماعی) طراحی شده اند و در شش گروه بزرگ از رویکرد ها به شرح زیر قابل تقسیم اند: ارتقای ایمنی و امنیت شهری از طریق حاکمیت طراحی و برنامه ریزی موثر شهری (اشنایدر و کیچن، ۲۰۰۲)، رویکردهای جامعه محور برای ارتقای ایمنی و امنیت شهری، تقویت سیستم های عدالت رسمی کیفری و پلیسی، کاهش عوامل خطر، حل و فصل بدون خشونت درگیری ها، تقویت سرمایه اجتماعی (تیبیا یجوکا، ۱۳۹۴). با این حال، در خصوص مقابله با جرایم خشن، رویکردها، راهبردها و روش های فراوانی وجود دارد که ما پیشتر به برخی از آنها اشاره کردیم. برخی راهبردهای پیشگیری و مقابله با جرایم، به ویژه خشن، طی سال های گذشته به قرار زیر بوده است (روبرگ و همکاران، ۱۳۹۸):

واپایش جرایم (گشت های پیشگیرانه، واکنشهای سریع، و تحقیقات کارآگاهی که سه مؤلفه کلیدی هستند)؛

بهبود روابط پلیس و اجتماع (اصلاح نحوه برخورد پلیس با عموم مردم و چگونگی درک پلیس از نظر آنها؛ از لحاظ کاربردی، اگر مردم به پلیس احترام نگذارند و به آنها اعتماد نکنند شغل پلیسی، سخت تر و خطرناک تر می شود.)؛

اجرای شدید قانون و سخت گیری ها یا همان تسامح صفر؛

مبارزه با جرم؛

پلیس مسئله محور؛

پلیس گروه محور و کار گروهی؛

ایده مبنایی این است که سازمانهای پلیس بایستی آن دسته از روال های کاری را اتخاذ کنند که قوی ترین شواهد کارآمدی را در بر دارند.

با این وصف، چند راهبرد در خصوص مقابله در حال ظهور وجود دارد که در آخرین تحقیقات سازمان ملل بر آن ها تاکید شده است.

نخست اینکه، راهبردهای پیشگیری و مقابله با جرایم خشن در حال فاصله گرفتن از این نظریه است که: «کار پیشگیری و مقابله، یک اقدام پلیسی و کیفی است.» این به این معناست که راهبردهای فوق، مجموعه ای از علل مشتمل بر یک طیف وسیع است و برای دریافت پاسخ شایسته، باید به اجزای این مجموعه گسترده به شکل واحد نگریست. صرف نظر از بدبینی های معمول، در خوش بینانه ترین حالت، تحقیقات مفصل سازمان یونسکو نشان داده است که سازمان های خدماتی دولتی، عموماً بهترین وسیله جهت معرفی طرح های نوآورانه برای توسعه پایدار و نشر نوآوری نیستند. این گونه سازمان ها به واسطه ساختار اداری شان از مجریان و افراد خط مقدم، اطلاعات و تجربه کمتری داشته و کمتر با یکدیگر همکاری می کنند؛ از این رو، برقراری ارتباطات برون سازمانی میان سازمان های دخیل در مقابله و مواجهه با جرایم خشن، به عنوان ابزار قدرتمند توسعه و نشر طرح ها، ضمن افزایش اعتماد اجتماعی، بسیاری از مشکلات موجود را حل می کند. (یونسکو، ۱۳۷۶: ۱۷۳). بر اساس پژوهش ها، سازمان ها نه ماهیت هایی مستقل، بلکه نظام هایی وابسته به هم هستند؛ از این رو، سازمان ها باید پیوسته در ارتباط با یکدیگر بوده و با تغییراتی که در اطرافشان روی می دهد، انطباق پیدا کنند (ویندال و همکاران ۱۳۷۶: ۱۴).

دوم، نتایج یافته ها نشان می دهد که برخی راهبردهای مقابله نسبت به راهبردهای دیگر موفق تر بوده است؛ به عنوان مثال، «راهبرد طراحی شهری و پلیس جامعه محور» نسبت به راهبردهای «نظام کیفی» از نتایج بهتری برخوردار بوده اند. در عین حال، باید دانست که همه راهبردها در همه جوامع، قابل طرح و پیاده سازی نیست؛ بنابراین، فرآیند درک، پذیرش و نشر یک طرح مقابله ای با جرایم خشن، موضوع پیچیده ای است که نیازمند توجه به عوامل بسیاری دارد و نمی توان صرف آگاهی مختصر از طرح، داشتن منابع مالی، باور این ادعا که این طرح سودمند و برنامه ریزی شده است و ...، را به اجرا گذارد. در حقیقت، باید از اشتباهات طرح های گذشته پند گرفت و از اجرای طرح هایی که میزان موفقیت آنها کم بوده است، دست برداشت. با تعجیل در اجرای طرح ها، ایجاد هیاهو، فرافکنی و ... و سپس ارائه آمارهای ناسنجیده و شتاب

زده، نمی توان موفق بود. اجرای طرح ها، نیازمند تفکر، تدبیر و انعطاف پذیری بالاست (یونسکو، ۱۳۷۶: ۱۷۴). اگر موضوع (یا طرح مربوط) در ابعاد مختلف آن به خوبی ترسیم شود، میزان موفقیت در اجرا و نشر آن نیز بیشتر خواهد شد.

سوم، فاصله گرفتن از طرح ها و راهبردهای کوتاه مدت (یا همان انجام عملیات سریع، غافلگیرکننده و ضربتی) و جایگزین ساختن آن با راهبردهای میان مدت و بلند مدت. اگر توصیه ها درست به اجرا در آید، منحنی پذیرش طرح، سیر صعودی خواهد داشت. ناگفته نماند که گاه میزان تلاش های مامور پلیس، نتیجه پذیرش سریع طرح نوآورانه است و نه عمل مستقیم خود وی؛ به این معنا که برای مثال، هنگامی که طرحی مانند "جمع آوری اراذل و اوباش و یا عربده کشان خیابان ها" به سرعت از سوی مردم پذیرفته می شود، این عمل، خود به تشویق مامور پلیس و در نتیجه افزایش تلاش های وی برای پذیرش بیشتر خواهد انجامید. موضوع دیگر آن است که هر چه طرح های مبارزه با جرایم خشن در سطحی کوچک و قابل سنجش برای مردم به اجرا گذاشته شود، بیشتر و سریع تر امکان نشر پیدا خواهد کرد تا این که طرحی بدون هیچ گونه آزمایش در سطحی بزرگ و ملی، آن هم به صورت سریع و ضربتی به اجرا در آید.

چهارم، به کارگیری ساز و کارهای مشارکت اجتماعی به عنوان کلیدی برای ارائه برنامه هایی با ماهیت جمعی است. یک اجرای موفق به مشارکت همه طرف های نمایش بستگی دارد و در برخی موارد، یک عامل ناهماهنگ می تواند اجرای نقش را مختل کند. به هر روی، اجراها ممکن است از جهت میزان هماهنگی لازم با یکدیگر تفاوت داشته باشند؛ از همین رو، ممکن است لغزش (رفتار متخلفانه) یک فرمانده و افسر عالی رتبه و یا یک روحانی بلند مرتبه به هنگام اجرای نقش، به هیچ وجه با یک فرد عادی یکسان انگاشته نشود. (ریتزر، ۱۳۷۹: ۲۹۲-۲۹۵؛ دیکنز، ۱۳۷۷). نکته اساسی در ارائه طرح های مشارکتی برای افزایش و ارتقای امنیت، احساس امنیت و کاهش جرایم خشن در جامعه از سوی سازمان پلیس، آن است که باید در جامعه شرایطی فراهم گردد که از آن طریق، پذیرش مسئولیت های اجتماعی آسان تر شود. (ملکات، ۱۳۸۴).

پنجم، فاصله گرفتن از کپی برداری یا وام گیری از طرح هایی که گره ای از مشکلات موجود را نمی گشاید و نه فقط با شرایط اجتماعی - فرهنگی جامعه بلکه با شرایط توسعه، زمان جامعه نیز چندان تناسبی ندارد. یکی از تفاوت های اساسی در استفاده از فناوری در فرهنگ های

مختلف آن است که هر یک از فرهنگ‌ها تعمیم‌دهنده آشکار رفتارهای متفاوتی از سازه‌های بشری هستند (هال، ۱۳۷۷)؛ از این رو، هرگونه اقتباس و وام‌گیری از فرهنگ‌های دیگر، نیازمند توجه به ملاحظات فرهنگی و اجتماعی است. (عبدالرحمانی، ۱۳۸۸). مخالفان وام‌گیری از فرهنگ‌ها بر این باورند که وام‌گیرندگان فرهنگ‌ها چندین اشتباه اساسی و فنی داشته‌اند؛ چرا که نه فقط در تعاریف دچار ضعف هستند بلکه به جنبه‌های سازمانی، فرهنگی و نهادی راهبردها، زمان، مکان، شرایط نهادی، توسعه و... نیز توجه نکرده‌اند. بررسی و تحقیق پیش از اجرای راهبردها و ارزشیابی اجرای طرح‌ها در مراحل مختلف (پس‌خورد) اهمیت دارد و عدم توجه به آن می‌تواند تمام تلاش‌ها و فعالیت‌های انجام گرفته ارتباطی را ناتمام بگذارد؛ چرا که هیچ تحقیقی بعد از اتمام کار، نمی‌تواند بی‌نیاز از ارزیابی‌ها باشد.

ششم، موضوع خشونت کودکان و نوجوانان، به صورت دقیق مورد تحلیل قرار نگرفته است. بدیهی است به دست آوردن ملاک‌های قطعی برای تحلیل و قضاوت در این زمینه، مشکل و تا اندازه‌ای مبتنی بر نظرات غیر کارشناسی و تحقیق نشده است تا عالمان اجتماعی. بر این اساس پیش‌بینی‌هایی که در این باره صورت گرفته تاکنون تعیین‌کننده مواضع و سیاست‌های مرتبط با نحوه مقابله با مجرمان خشن (بدون سابقه و یا کم سابقه) بودند، بر اندیشه ساده‌انگارانه همان غیر متخصصان استوار بوده است و این در حالی است که نباید به آنها اجازه داد که بار دیگر بر سیاستگذاری‌های مقابله با جرایم مربوط به ویژه جوانان تسلط یابد.

هفتم، تشخیص این امر که کدام یک از عوامل (فردی، اجتماعی، جغرافیایی و...) در بروز و گسترش افعال خشن موثرند، چندان آسان نیست. شاید به این دلیل که ما باید هنوز چیزهای زیادی در باره رفتارهای فردی - اجتماعی انسان‌ها فرا بگیریم. پیچیدگی رفتار انسانی هنگامی بیشتر می‌شود که عوامل زمانی، مکانی و شرایط خاص را نیز بدان اضافه کنیم. (مایر و رابرسون، ۱۳۹۵: ۶۵).

روش تحقیق. مقاله حاضر از نظر هدف، کاربردی، از نظر تجزیه و تحلیل داده‌ها کیفی - اکتشافی با تاکید بر الگو سوات^۱ است. الگو سوات، یکی از تکنیک‌های برنامه‌ریزی راهبردی است که سرواژه عبارات «قوت‌ها»، «ضعف‌ها»، «فرصت‌ها» و «تهدیدات» می‌باشد. این الگو یکی از ابزارهای استراتژیک تطابق نقاط قوت و ضعف درون سیستمی با فرصت‌ها و تهدیدات برون سیستمی است (پیرس و رابینسون، ۱۳۸۸).

جامعه آماری این تحقیق (به درخواست مرکز مطالعات راهبردی) تمامی مدیران جایگاه ۱۷ و ۱۸ مرتبط با موضوع مقابله با جرایم خشن در درون سازمان ناجا در شهر تهران (تقریباً ۱۳۵ نفر که ۹۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده اند) و اساتید، نخبگان و فرهیختگان مرتبط با موضوع در بیرون از ناجا (تقریباً ۶۱ نفر که ۳۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب شده اند) می باشد. روش جمع آوری داده ها، میدانی و ابزار آن، مصاحبه های عمیق ساخت یافته گروهی در قالب چندین اتاق فکر (اندیشه ورزی به عنوان مراحل اولیه اکتشاف) با ۳۰ نفر از نمونه های یادشده (ده نفر نمونه بیرون از سازمان و بیست نفر درون سازمان ناجا) انجام گرفت. به این صورت که دو اندیشه ورزی به طور مجزا از نمونه های بیرون سازمان و دو اندیشه ورزی به طور مجزا از نمونه های درون سازمانی (برای احصای راهبردهای نقاط ضعف، قوت، فرصت ها و تهدیدها) به اجرا درآمد، سپس ترکیبی از دو نمونه تحقیق درون و بیرون سازمانی در دو جلسه مشترک، مطالب و اطلاعات به دست آمده (که در اصل اطلاعات اولیه مرتبط با تدوین پرسش نامه برای مصاحبه بوده است) مورد بررسی و بازبینی قرار گرفت. پرسش ها و یا همان گویه های به دست آمده از اتاق فکرهای نمونه های یادشده در چهار محور راهبردهای نقاط قوت و ضعف و فرصت و تهدیدها به تمامی ۱۳۰ نفر نمونه (که ۳۰ نفر یادشده در بالا نیز بخشی از آنها بوده اند) جهت تکمیل ارائه گردید. در نهایت اطلاعات جمع آوری شده از نظرات نمونه ها برای آزمون تفاوت معنی داری راهبرد های مقابله با جرایم خشن از آزمون تی و خی دو استفاده شد. فرآیند انجام تحقیق و نیز کسب اعتبار و پایایی با تاکید بر مدل مارشال^۱ و راس من (۱۳۷۷) و مک نیل (۱۳۷۸) انجام گرفته است.

یافته ها

توصیف داده ها

اگر چه برخی بر این باورند که ارائه درصد و گزارش آماری از نتایج یک تحقیق کیفی غیرتصادفی صحیح نبوده و شاید گمراه کننده باشد، با این وصف، ارائه میانگین ها می تواند در نشان دادن اهمیت برخی یافته ها یاری گر باشد. در زیر، برخی نتایج حاصل از مصاحبه ها و نشست ها با نمونه های تحقیق آمده است:

۱- بخش اعظمی از نمونه های تحقیق (با ۴/۸ میانگین) با این موضوع موافق بودند که اوضاع جامعه در خصوص مقابله با جرایم خشن چندان موفق نبوده است.

1 Marshall Plan

۲- تقریباً تعداد زیادی از نمونه‌ها (با ۴/۲ میانگین) بر این باور بودند که مقابله با جرایم خشن تنها به عهده پلیس نیست بلکه باید سایر سازمان‌های رسمی و غیر رسمی در این امر مشارکت داشته باشند؛ بر همین اساس:

۳- ۴/۳ میانگین نمونه‌ها معتقد بودند که هر سازمانی باید سهمی در مقابله به عهده بگیرد.

۴- ۳/۸ میانگین نمونه‌ها معتقد بودند که سهم اندکی در مقابله با جرایم خشن به سازمان‌ها و نهادهای مدنی (NGO) داده شده است. این به آن معناست که یا سازمان‌های فوق‌چندان رغبتی برای فعالیت در این زمینه ندارند و یا این که از سوی سازمان‌های رسمی دخیل و غیر دخیل در امر مقابله با جرایم خشن بازی داده نمی‌شوند؛ از این رو، جستجو برای یافتن همه نهادها و سازمان‌های (رسمی و غیر رسمی/مرتبط و غیر مرتبط) مقابله‌کننده با جرایم خشن در کشور و نیز چگونگی دعوت به همکاری آنها می‌تواند میزان موفقیت در این امر را افزایش دهد. «آگاهی و اطلاع‌رسانی به تمامی احاد مردم» و «توانمندسازی نیروها، مردم و بزه‌دیدگان» دو گزینه از گزینه‌های ۲۴ گانه سهم سازمان‌های مردم‌نهاد بوده است؛

۵- نزدیک به ۴/۱۱ میانگین نمونه‌ها بر این باور بودند که تقسیم کار دقیقی در خصوص مقابله با جرایم خشن میان سازمان‌های دخیل در این امر و البته در درون سازمان وجود ندارد.

۶- نزدیک به ۴/۵ میانگین نمونه‌ها بر این باور بودند که آئین‌نامه و دستورکار مشخصی در خصوص اشکال و شیوه‌های مقابله با جرایم خشن وجود ندارد.

۷- حوزه معاونت قضایی و قوه قضائیه مهم‌ترین حوزه و حوزه وزارت تعاون و اقتصاد به عنوان بی‌اهمیت‌ترین حوزه در نزد نمونه‌ها به عنوان سازمان‌های درگیر در پیشگیری و مقابله ارزیابی شده است.

۸- ۳/۹ میانگین نمونه‌ها وجود بانک‌های اطلاعات جمعیتی، ارتباطی (بانک اط‌مجرمان حرفه‌ای، سابقه‌دار و گروه مجرمانه) و روزآمد شدن این بانک‌ها را در فراهم‌آوری اطلاعات جهت مقابله مفید می‌دانند.

۹- ۵/۹ میانگین نمونه‌ها اذعان کرده بودند که اعمال مجازات‌های انضباطی و کیفری سخت‌گیرانه می‌تواند در کاهش و واپایش جرایم خشن، به عنوان یک روش مقابله موثر معرفی شود. از این رو، به باور آنها تقویت سیستم‌های عدالت رسمی کیفری و پلیسی ضرورت دارد.

۱۰- بخش قابل ملاحظه‌ای از نمونه‌های تحقیق (با میانگین ۴/۴) داخلی بر تاسیس نهادهای جدید (مستقل و رسمی و غیر رسمی) برای مقابله و آگاهی‌دهی عمومی تاکید داشتند.

۱۱- ۲/۱۸ میانگین نمونه‌های تحقیق معتقد بودند که حرکت از رویکردهای ضربتی، موقت و

غافگیرکننده به سوی رویکردهای برنامه ریزی شده می تواند در کارآیی شیوه های مقابله موثر باشد. البته این نیز تذکر داده شده که رویکرد فوق باید این ویژگی ها را داشته باشد: بررسی دقیق برای مقابله خشونت در محله های تجربه شده، انتخاب رویکردی با هدف و نیت راهبردی برای مقابله با خشونت، رویه های مشورتی و در کنار آن، جلب حمایت اجتماعی تدوین یک چارچوب مشارکتی که افراد صاحب منفعت را در خصوص یک هدف مشخص، یعنی همان مقابله با جرایم خشن، گرد هم آورد، برای آنها تعهد ایجاد کند و از آن حمایت فکری و مالی طلب کند.

جدول شماره (۱) ضریب فریدمن برای راهبردهای مقابله با جرایم خشن (فرصت ها)

ردیف	شرح گویه	ضریب فریدمن	رتبه
۱	آموزش نیروهای پلیس مربوط	۹,۰۵	۱
۲	تقویت حس مسئولیت پذیری فردی - اجتماعی و حقوق شهروندی	۹	۲
۳	بهره گیری از توان و ظرفیت رسانه های جمعی	۸,۹۱	۳
۴	بانک های اطلاعاتی درون و برون سازمانی و تجهیزات فنی و الکترونیکی	۸,۹۱	۳
۵	واپایش و نظارت بر مجرمان حرفه ای و خطرناک	۸,۴۱	۴
۶	انجام تحقیقات اجتماعی مداوم برای شناخت بهتر علل و بهره مندی از یافته ها	۷,۵۹	۵
۷	قوانین موجود و رویه های قضایی	۷,۵	۶
۸	آموزش مردم، بزه دیدگان و مجرمان (اقدامات تامینی و تربیتی)	۷,۴۵	۷
۹	توسعه خدمات اجتماعی در خصوص افراد و گروه های آسیب دیده یا بزه دیده	۷,۲۳	۸
۱۰	وضعیت و شرایط اجتماعی - اقتصادی	۷,۲۳	۸
۱۱	بهره برداری از اطلاعات و آمار توسط مسئولان	۶,۲۷	۹
۱۲	طراحی و برنامه ریزی موثر شهری	۶,۱۴	۱۰
۱۳	سازمان های رسمی و غیر رسمی (NGO)	۶,۰۹	۱۱
۱۴	تقویت فرهنگ گفت و گو	۵,۲۳	۱۲
آزمون خی دو: ۲۰/۳۱			
P > ۰,۰۱			

در بررسی میزان اهمیت گویه‌ها مشخص می‌شود که در بخش نقاط ضعف در بخش مقابله، گویه "آموزش نیروهای پلیس مربوط" با نمره ۹,۰۵ در رتبه اول، گویه "تقویت حس مسئولیت پذیری فردی - اجتماعی و حقوق شهروندی" با نمره ۹ در رتبه دوم و گویه‌های "بهره‌گیری از توان و ظرفیت رسانه‌های جمعی" و "بانک‌های اطلاعاتی درون و برون سازمانی و تجهیزات فنی و الکترونیکی" با نمره ۸,۹۱ در رتبه سوم قرار دارند. با توجه به مقدار آزمون خن دو که ۲۰,۳۱ و سطح معناداری که ۰,۰۱ می‌باشد می‌توان با اطمینان ۹۹ درصد بیان کرد رتبه بندی آزمون فریدمن معتبر بوده و می‌توان به ضرایب آن مراجعه کرد.

جدول شماره (۲) میانگین اهمیت راهبردی مقابله با جرایم خشن (تهدیدها)

اهمیت	شرح گویه	ردیف
۴,۵۴۵۵	فقدان یک راهبرد ملی مشخص در پیشگیری و مقابله	۱
۴,۵۴۵۵	ضعف نظام آماری و برنامه ریزی منسجم در خصوص جرایم خشن	۲
۴,۴۵۴۵	میزان جرایم کشف شده و مجرمین رها شده در جامعه و نبود سامانه نظارت قوی	۳
۴,۰۹۰۹	ضعف تعامل و همکاری مناسب سازمان‌های دخیل در پیشگیری و مقابله	۴
۴,۶۳۶۴	نابرابری‌ها، تبعیض‌ها و نابسامانی‌های اجتماعی - اقتصادی	۵
۳,۸۱۸۲	نارسایی و ناکارآمدی قوانین و مقررات قضایی	۶
۴,۱۸۱۸	توسعه نامتوازن و پیامدهای منفی آن	۷
۳,۵۴۵۵	استفاده از مشروبات الکلی و مواد روانگردان	۸
۳,۵۴۵۵	انواع و شدت جرایم خشن در جامعه	۹
۴,۰۹۰۹	عدم حمایت و هماهنگی سازمان‌های مربوط در خصوص اجرای طرح‌ها و پس از آن	۱۰
۴,۲۷۲۷	مهاجرت‌های بی‌رویه و شکل‌گیری حاشیه‌نشینی	۱۱
۳,۹۰۹۱	میزان اعتماد و باور عموم به پلیس پیشگیری	۱۲
۴,۰۹۰۹	سرمایه‌های اجتماعی (مشارکت اجتماعی، تعاملات اجتماعی، اعتماد اجتماعی)	۱۳
۳,۳۶۳۶	استفاده از انواع سلاح‌های سرد و گرم	۱۴

در بررسی میزان اهمیت گویه‌ها مشخص می‌شود در بخش تهدیدها در بخش مقابله، گویه

“نابرابری ها، تبعیض ها و نابسامانی های اجتماعی-اقتصاد” با نمره میانگین ۴,۶۳۶۴ در رتبه اول، «فقدان یک راهبرد ملی مشخص در مقابله» با نمره میانگین ۴,۵۴۵۵ در رتبه دوم و “ضعف نظام آماری و برنامه ریزی منسجم در خصوص جرایم خشن” با نمره میانگین ۴,۵۴۵۵ در رتبه سوم قرار دارند.

جدول شماره (۳) میانگین اهمیت راهبردی مقابله با جرایم خشن (قوت ها)

اهمیت	شرح گویه	ردیف
۴,۴۵۰۰	آموزش علمی و تحلیلی ماموران پلیس	۱
۴,۴۵۴۱	آموزش کارکنان پلیس از طریق آموزش مهارت کنترل خشم	۲
۳,۹۰۹۱	گرایش به سمت پلیس اقتدارگرا، واکنشی و مداخله گر	۳
۴,۲۷۲۷	وجود مراکز تحقیقات کاربردی و آموزش تخصصی تولید منابع علمی و آموزشی	۴
۴	آموزش مهارت کنترل خشم برای بزه دیدگان، افراد در معرض خطر و مجرمان	۵
۴,۴۵۴۵	آموزش نیروهای پلیس در کنترل جرایم خشن	۶
۴,۰۹۰۹	آموزش مردم و شهروندان برای آموزش مهارت کنترل خشم	۷
۴,۲۷۲۷	شبکه منابع و مخبرین	۸
۴,۴۵۴۵	ایجاد ساختار پلیس پیشگیری و مقابله با جرایم خشن	۹
۴,۰۹۰۹	تقویت زیرساخت های ارتباطی شبکه اینترنت و تبادل داده ها در ناجا	۱۰
۴,۲۷۲۷	دانش محور شدن پلیس مرتبط با جرایم خشن	۱۱
۴,۲۷۲۷	نظام جامع اطلاعات از مجرمان سابقه دار، حرفه ای، خطرناک و خشن	۱۲
۳,۸۱۸۲	به کارگیری روش های نوین پلیسی در کنترل جرایم خشن	۱۳
۳,۹۰۹۱	قابلیت ناجا در تبلیغ، اقناع و ترغیب جامعه	۱۴
۴,۳۶۳۶	جامعه محور شدن پلیس	۱۵
۴,۱۸۱۸	اطلاعات محور شدن ناجا	۱۶
۳,۹۰۹۱	وجود بانک های اطلاعات جمعیتی، ارتباطی (بانک اط مجرمان حرفه ای، سابقه دار و گروه مجرمانه) و روزآمد شدن آنها	۱۷
۴	مسئول سازی سازمان های مختلف در پیشگیری و مقابله	۱۸
۴,۰۹۰۹	مطالبه گری پلیس	۱۹
۳,۵۴۵۵	اطلاعات جمعیت	۲۰
۴	همکاری و تعامل پلیس با شهروندان	۲۱

در بررسی میزان اهمیت گویه ها مشخص می شود در بخش نقاط قوت ، گویه ”ایجاد ساختار پلیس مقابله با جرایم خشن“ با نمره میانگین ۴,۴۵۴۵ در رتبه اول ، گویه ”آموزش کارکنان پلیس از طریق آموزش مهارت کنترل خشم“ با نمره میانگین ۴,۴۵۴۱ در رتبه دوم و گویه ”آموزش نیروهای پلیس در کنترل جرایم خشن“ با نمره میانگین ۴,۴۵۳۵ در رتبه سوم قرار دارند.

جدول شماره (۴) میانگین اهمیت راهبردی مقابله با جرایم خشن (ضعف ها)

ردیف	شرح گویه	اهمیت
۱	یکپارچه نبودن سامانه های اطلاعاتی، عملیاتی و اجرایی و ضعف در بهره برداری از داده ها	۴,۲۷۲۷
۲	فقدان برنامه مشخص ناجا برای پیشگیری و مقابله با جرایم خشن	۴,۴۵۴۵
۳	ناهماهنگی بین پلیس های تخصصی متولی	۴,۲۷۲۷
۴	فقدان شناخت در خصوص جرایم خشن	۴,۱۸۱۸
۵	فقدان برنامه ای مشخص در حمایت از پلیس هایی آسیب دیده مرتبط با جرایم خشن	۴,۰۹۰۹
۶	عدم آشنایی نیروها با قوانین و مقررات پیشگیری و مقابله با جرایم خشن	۴,۲۷۲۷
۷	تمرکز بر اجرای برنامه های انتظامی کوتاه مدت، مقطعی و ضربتی به جای برنامه های بلند مدت و عمیق	۴,۱۸۱۸
۸	عدم استفاده درست از تجربیات پلیسی کشورهای پیشرو در شیوه های کنترل جرایم خشن	۴,۰۹۰۹
۹	فقدان تجهیزات پلیسی ویژه کنترل جرایم خشن	۳,۹۰۹۱
۱۰	عدم تخصیص بودجه اختصاصی به کنترل جرایم خشن	۴,۵۴۵۵
۱۱	ضعف در کنترل عوامل خطرزا	۳,۹۰۹۱
۱۲	تخصیص نبودن پلیس جرایم خشن	۴,۳۶۳۶

در بررسی میزان اهمیت گویه ها مشخص می شود در بخش نقاط ضعف در بخش مقابله ، گویه ”عدم تخصیص بودجه اختصاصی به کنترل جرایم خشن“ با نمره میانگین ۴,۵۴۵۵ در رتبه اول، گویه ”فقدان برنامه ی مشخص ناجا برای مقابله با جرایم خشن“ با نمره میانگین ۴,۴۵۴۵ در رتبه دوم و گویه ”تخصیص نبودن پلیس جرایم خشن“ با نمره میانگین ۴,۳۶۳۶ در رتبه سوم قرار دارند .

تحلیل داده ها

به منظور تحلیل داده ها و تفاوت میانگین ها در بخش های مختلف داده های پژوهشی به ویژه تفاوت بین میانگین های فرصت ها و تهدید های راهبردی مقابله با جرایم خشن از یک سو و قوت ها و ضعف های راهبردی مقابله با جرایم خشن ، از آزمون تی دو مرحله ای استفاده شده است. این آزمون تفاوت معنی داری دو بخش راهبردی در مقابله با جرایم خشن را به صورت آزمون آماری نشان می دهد؛ بنابر این مطلوب است :

بخش اول: تفاوت معنی داری میانگین های فرصت ها و تهدید های راهبردی مقابله با جرایم خشن:

توصیف آماری				
راهِبرد های مقابله با جرایم خشن		میانگین	N	انحراف معیار
مراحل	فرصت ها	۴.۰۷	۱۲۸	۱.۸۲۷
	تهدید ها	۴.۳۱	۱۲۸	۰.۸۲۶

همبستگی آماری				
راهِبرد های مقابله با جرایم خشن		تعداد	همبستگی	سطح معنی داری
مراحل	فرصت & تهدید	۱۲۸	.۴۲۹	.۰۴۸

آزمون تی تست								
راهِبرد های مقابله با جرایم خشن میانگین		تفاوت سنجش			t	درجه آزادی	سطح معنی داری	
		انحراف معیار	ضریب					
			کمترین	بیشترین				
مرحله	فرصت & تهدید	۴.۲	۱.۱۵۲	۳.۳	۴.۵	۱.۱۹۲	۲	.۰۲۰

بررسی آزمون تی تست دو مرحله ای در خصوص تفاوت معنی داری میانگین های فرصت ها و تهدید های راهبردی مقابله با جرایم خشن نشان می دهد که آزمون با بیش از ۹۹ درصد معنا دار است . یعنی با بیش از ۹۹ درصد می توان بیان داشت که از نقطه نظر پاسخگویان، تهدید های بیشتری (۴/۳۱) نسبت به فرصت ها (۴/۰۷) در محیط خارجی ناجا در پی گیری راهبرد های مقابله با جرایم خشن مشاهده می شود و درجه اهمیت تهدیدها بیش از فرصت ها است.

بخش دوم: تفاوت معنی داری میانگین های قوت و ضعف راهبردی مقابله با جرایم خشن:

توصیف آماری				
انحراف معیار		N	میانگین	راهبرد های مقابله با جرایم خشن
مراحل	قوت	۱۲۸	۴.۱۸	
	ضعف	۱۲۸	۳.۹۰	

همبستگی آماری				
سطح معنی داری		همبستگی	تعداد	راهبرد های مقابله با جرایم خشن
مراحل	قوت & ضعف	۰.۳۷۱	۱۲۸	

آزمون تی تست							t	درجه آزادی	سطح معنی داری
راهبرد های مقابله با جرایم خشن		تفاوت سنجش							
		انحراف معیار	ضریب						
میانگین		کمترین	بیشترین						
مرحله	قوت & ضعف	۴.۱۹	۲.۰۱۱	۳.۸	۴.۴	۸.۱۹۲	۲	۰.۰۴	

بررسی آزمون تی تست دو مرحله ای در خصوص تفاوت معنی داری میانگین های قوت ها و ضعف های راهبردی مقابله با جرایم خشن نشان می دهد که آزمون با بیش از ۹۹ درصد معنا

دار است. یعنی بیش از ۹۹ درصد می توان بیان داشت که از نقطه نظر پاسخگویان، قوت های بیشتری (۴/۱۸) نسبت به ضعف ها (۳/۹۰) در محیط داخلی ناجا در پی گیری راهبرد های مقابله با جرایم خشن مشاهده می شود و درجه اهمیت قوت ها بیش از ضعف ها است.

نتیجه گیری

اگر چه پیش تر به برخی از راهبردهای مندرج در پرسش نامه (و نظرات نمونه ها) اشاره شده است؛ اما راهبردهای ذیل اصلی ترین راهبردهای موثر در مقابله با جرایم خشن در جامعه است که با تاکید بر یافته های تحقیق و نیز رجوع به سایر تحقیقات، پرسش از بسیاری از محققان و مسئولان و تجارب شخصی نگارندگان است.

۱- انجام تحقیقات اجتماعی (مستمر، طولی، چندجانبه و غیر دولتی) در خصوص وضعیت جرایم خشن جامعه، جمع آوری اطلاعات و یافته ها در این باره، تولید دانش و تشکیل بانک های اطلاعاتی معتبر و مستند از جرایم و مجرمان خشن و خطرناک و دسترسی پژوهشگران به این تولیدات و اطلاعات به منظور بهره گیری برای کنترل و کاهش جرایم خشن؛

۲- به کارگیری و استفاده از تمامی ظرفیت های رسانه های جمعی و نوین برای ارتقای سطح آگاهی عمومی، اطلاع رسانی مستمر و آموزش شهروندان، با هدف مقابله با جرایم خشن؛ افزایش تلاش های حقوقی - اجتماعی برای کاهش دسترسی به ابزارهای خشونت (مانند سلاح های سرد و گرم)، به ویژه در برخی مناطق کشور؛

۳- تقویت فرهنگ گفت و گو و تعامل در مردم و جایگزینی رویکردهای ترمیمی و میانجیگرانه به جای درگیری و نزاع با یکدیگر. در این راستا تقویت پدیده های اجتماعی مانند همسایگی، نشست های هفتگی، برگزاری جلسات محلی دوستانه و دید و یاز دیده ها، راهگشاست؛

پذیرش و تقویت شیوه ها و روش های مورد پسند هیات اجتماعی (تشکیلات مردم نهاد و سازمان های مدنی) در پاسخگویی به پدیده های جنایی، به جای حضور حداکثری مراجع رسمی دولتی.

۴- آموزش و تقویت به کارگیری ارتباطات و تعاملات بین سازمانی در تمامی سازمان های متولی و دخیل در امر مقابله یا جرایم خشن و تسهیم وظیفه و مسئولیت اجتماعی با هدف پذیرش "ارتباط" به عنوان نخستین گام در مقابله؛

۵- به کارگیری تدابیر پیشگیرانه و نظارتی نوین؛ مانند ثبت مجرمان خطرناک و خشن و استفاده از فناوری کنترل و نظارت الکترونیک، پیش بینی دسترسی عموم به اطلاعات و مشخصات مجرمان خشن و خطرناک سابقه دار در قوانین موضوعه به منظور دفاع در برابر بزه‌دیدگی در آینده (ایارگر، ۱۳۹۶: ۲۲۴).

۶- لزوم تشدید مقابله (توام با قطعیت و حتمیت) با قاچاقچیان اسلحه و مهمات، مشروبات الکلی و روان گردان به عنوان عوامل تسهیل کننده و زمینه ساز جرایم خشن؛

پیشنهادهاد

بسیاری از پیشنهادات در خصوص مقابله با جرایم خشن، اگر چه با نیت اصلاح وضع موجود و افزایش امنیت اجتماعی ارائه شده اند، اما امکان تحقق عملی آنها بسیار دشوار است. با وجود این، درک واقع بینانه از شرایط فعلی (شرایط اقتصادی- اجتماعی، فرصت ها و ظرفیت ها، تهدیدات و نگرانیها) جرایم خشن شاید اساسی ترین کار باشد. به ویژه شناخت و توجه به علل بروز چنین جرایمی، توجه به تجارب جهانی در این باره، پرهیز از سیاست زدگی، دوری از موازی کاری و توسعه ارتباطات بین سازمانی؛

۱- تاسیس نهادها و سازمان های جدید در قوه قضائیه و پلیس در خصوص مقابله با جرایم خشن؛

۲- با توجه به مشکل بودجه برای مقابله با جرایم خشن، پیشنهاد تخصیص ردیف بودجه برای آن در ناجا؛

۳- علاوه بر شناسایی مناطق جرم خیز و خطرناک، تمهیدی اندیشیده شود تا مراکز و نیروهای بیشتری به صورت فیزیکی در آن مناطق حضور یابند.

۴- با وجود لزوم مشارکت های اجتماعی پلیس با مردم و اهمیت حضور و مشارکت بیشتر مردم و سازمان های مردم نهاد و در نتیجه کاهش بیش از پیش هزینه های مقابله، پیشنهاد می شود معاونت اجتماعی ناجا، در خصوص یافتن راهکارهایی برای تعامل، ارتباط و جلب نظر مردم، بیشتر اهتمام ورزد.

۵- برای آشنایی بیشتر مسئولان، مقامات و مدیران مقابله کشور، دوره های کوتاه مدتی برای آگاهی یابی از آخرین نظریه ها و روش های مقابله با جرایم خشن به اجرا در آید.

فهرست منابع

- ۱- ابراهیمی قوام، صغری؛ خباز، هاجر (۱۳۹۴) مقایسه کارکردهای اجرایی بزهکاران مرتکب به جرایم خشن و غیرخشن در کانون اصلاح و تربیت شهر تهران. پژوهش های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده، پاییز و زمستان ۱۳۹۴، دوره سوم، ش ۲ صص ۷-۱
- ۲- ابراهیمی قوام، صغری و طباطبایی یزدی، مژگان (۱۳۹۳) بررسی طرح واره های ناسازگار اولیه بزهکاران دختر و پسر مرتکب جرایم خشن و غیرخشن در کانون اصلاح و تربیت. پژوهش های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده، پاییز و زمستان ۱۳۹۳، دوره دوم، ش ۲، صص ۷۴-۶۴
- ۳- احمدی، حبیب (۱۳۸۶) جامعه شناسی انحرافات. تهران: سمت.
- ۴- افشارمنش، فاطمه (۱۳۹۷) تاثیر اختلالات روانی بر مسئولیت کیفری مجرمان جرائم درجه یک. پژوهش ملل. اسفند ۱۳۹۷ - شماره ۳۹، صص ۵۵ تا ۷۸.
- ۵- اکری، ابوالحسن؛ حیدری، سید مسود (۱۳۹۶) تقابل مجازات جایگزین حبس با قانون وصول در حقوق ایران. مطالعات حقوقی « پاییز ۱۳۹۶، دوره نهم - شماره ۳، صص ۱۵۸-۱۲۹.
- ۶- انجمن جامعه شناسی ایران (۱۳۹۷) مجموعه ی چکیده سومین همایش ملی مقالات ی آسیب های اجتماعی ایران. برگزارکننده ها: انجمن جامعه شناسی ایران و مرکز مطالعات و تحقیقات زنان دانشگاه تهران. دبیر همایش میر طاهر موسوی (مقدمه). تهران: دانشگاه تهران.
- ۷- ایارگر، حسین (۱۳۹۶)، نظارت بر مجرمان خطرناک، تهران، دانشگاه علوم انتظامی امین، چاپ اول.
- ۸- _____ (۱۳۸۳) سیر تحولی ناجا. تهران: معاونت اجتماعی ناجا.
- ۹- _____ (۱۳۹۳ و ۱۳۹۴) گزارش داخلی دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری با عنوان تحلیل نزاع های فردی - جمعی. تهران.
- ۱۰- _____ (۱۳۹۳ و ۱۳۹۴) گزارش داخلی دفتر تحقیقات کاربردی پلیس کشف جرایم.
- ۱۱- بواندیا، هرناوندگومز (۱۳۸۰) جرایم شهری گرایش ها و روش های مقابله با آنها. تهران: مرکز پژوهش های فرهنگی ترجمه فاطمه گیوچیان
- ۱۲- بیات، بهرام (۱۳۸۸) فرا تحلیل آسیب های اجتماعی و جرایم. تهران: معاونت اجتماعی ناجا.
- ۱۳- پرادل، ژان (۱۳۷۳) تاریخ اندیشه های کیفری، ترجمه ع.ح. نجفی ابرندآبادی، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، چاپ اول، ۱۳۷۳.
- ۱۴- پزشکی اداره کل پزشکی قانونی. مراجعه کنندگان به واحد معاینات روان استان تهران در سال ۱۳۹۲. مجله پزشکی قانونی ایران / شماره ۲، تابستان ۹۵، صص ۱۰۹ - ۱۰۳.

- ۱۵- پورافکاری، نصرالله (۱۳۸۳) نزاع های جمعی محلی، مجموعه مقالات اولین همایش ملی طرح مسائل جامعه شناسی ایران، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۱۶- پیکار، ژان ماری (۱۳۸۱) کار عام المنفعه تجربه فرانسه در زمینه یکی از تدابیر جایگزین زندان . ترجمه رایجیان اصلی، مهرداد. سال چهل و پنجم، دوره جدید، خرداد ۱۳۸۱ - شماره ۳۲. صص ۲۵ تا ۴۲.
- ۱۷- تیبایجوکا، آنا کاجومولو (۱۳۹۴) سیاست های کاهش جرم و خشونت شهری: گزارش سازمان ملل. رضاعلی محسنی. تهران: پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی ناجا. دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان مازندران.
- ۱۸- خالقی، ابوالفتح (۱۳۸۶) کار به جای زندان . نشریه حقوق و علوم سیاسی ، تابستان ۱۳۸۶، شماره ۳. صص ۱۱۵-۱۳۷.
- ۱۹- دلاور، علی و رضایی، علی محمد (۱۳۸۵) طرح تحقیقاتی بررسی مقایسه ای احساس امنیت در تهران و یزد و کل کشور.
- ۲۰- دهدار، علی اصغر (۱۳۹۰) بررسی تاثیر عملکرد پلیس در پیشگیری از تکرار جرائم خشن (با تاکید بر جرم نزاع و درگیری در سرکلانتری های پنجم و ششم فاتب) پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم انتظامی.
- ۲۱- دهقانی، یوسف؛ رزمی، علیرضا و بوستانی، جمشید (۱۳۹۴) بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر وقوع جرایم خشن در شهرستان دشتستان. فصلنامه دانش انتظامی بوشهر. شماره ۲۰. دوره ششم. بهار ۱۳۹۴.
- ۲۲- دیکنز، پیتر (۱۳۷۷) جامعه شناسی شهری: جامعه، اجتماع محلی و طبیعت انسانی. حسین پویان. مشهد: آستان قدس رضوی.
- ۲۳- رایت، آلن (۱۳۸۶) مدیریت آینده از دیدگاه نظری: چاپ شده در کتاب امور پلیس و مسایل حیاتی آن. نگاشته فرانک لیشمن و باری لاودی و استفان ساویج. تهران: حسین شاکری. سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا.
- ۲۴- رضوی طوسی، سید مجتبی و ساعی، محمدحسین (۱۳۹۰) احساس ناامنی اجتماعی شهروندان تهرانی با تمرکز بر انتشار اخبار حوادث خشونت بار یک سال اخیر. مطالعات فرهنگ- ارتباطات. سال دوازدهم. شماره شانزدهم. صص ۱۲۷-۸۳.
- ۲۵- روی روبرگ، کنث نوواک، گری کردنر، برد سمیث (۱۳۹۸) پلیس و جامعه. ترجمه هاشمی. تهران: انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین.

- ۲۶- ریتزر، جورج (۱۳۷۹) نظریه های جامعه شناسی. محمدصادق مهدوی و همکاران. تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
- ۲۷- ریچارد، جی. (۱۳۷۸) روابط کارآمد پلیس و اجتماع. ماهنامه داخلی امنیت، سال اول، شماره دوم، صص ۳۸ - ۳۲.
- ۲۸- رینر، رابرت (۱۳۸۶) حقیقت گرایی رویایی، امور پلیسی و رسانه: چاپ شده در کتاب امور پلیس و مسایل حیاتی آن. نگاشته فرانک لیسن و باری لاودی و استغان ساویج. تهران: حسین شاکری. سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا.
- ۲۹- زارع، بیژن؛ زندی لک، علی اکبر (۱۳۹۰) مطالعه رابطه ی سطح توسعه یافتگی اقتصادی - اجتماعی با میزان جرائم خشن در بین استان ها. مطالعات اجتماعی ایران، پاییز ۱۳۹۰، شماره ۱۵ صص ۹۷ - ۱۲۵.
- ۳۰- سازمان پزشکی قانونی. معاونت اطلاعات و امار. <http://www.lmo.ir/#a> (رویت ۱۳۹۷).
- ۳۱- سازمان یونسکو (۱۳۷۶) فرهنگ و توسعه (رهیافت مردم شناختی توسعه). نعمت الله فاضلی و محمد فاضلی. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- ۳۲- سخنوری فاطمه، محسن مصلحی، حسن نوازهی و رضا فدایی نوبری (۱۳۸۹) بررسی اپیدمیولوژیک خشونت و ارتباط آن با سن و جنس و محل درگیری. مجله دانش و تندرستی، تابستان ۱۳۸۹. شماره ۵.
- ۳۳- سفیری، مسعود (۱۳۷۹) کالبد شکافی خشونت، تهران: نشر نی.
- ۳۴- سلطانی فر، محمد و بیابانی، غلامحسین (۱۳۹۵) رسانه و جرایم سازمان یافته. تهران: کارآگاه.
- ۳۵- شیخ الاسلامی، عباس؛ محمودسلطانی، طاهره (۱۳۹۵) آسیب شناسی جرایم خشن و خطرناک و راهکارهای پیشگیری از آن در حوزه های قضایی حومه شرق تهران، نشریه قضاوت، تابستان ۱۳۹۵، شماره ۸۶، صص ۱۰۵-۱۲۴.
- ۳۶- شیخ الاسلامی، عباس و محمودسلطانی طاهره (۱۳۹۵) آسیب شناسی جرایم خشن و خطرناک و راهکارهای پیشگیری از آن در حوزه های قضایی حومه شرق تهران. فصلنامه علمی - تخصصی قضاوت. دوره ۱۶، شماره ۸۶، تابستان ۱۳۹۵، صص ۱۰۵-۱۲۴.
- ۳۷- صادقی فسایی، سهیلا و ابراهیمی، مرضیه (۱۳۹۴) تحلیلی کیفی از جرایم خشن زنان: زمینه ها و انگیزه ها. زن در توسعه و سیاست « تابستان ۱۳۹۴، دوره سیزدهم - شماره ۲، صص ۸۰ - ۵۹.

- ۳۸- صادقی فسایی، سهیلا و مرضیه ابراهیمی (۱۳۹۴) تحلیلی کیفی از جرایم خشن زنان: زمین‌ها و انگیزه‌ها. زن در توسعه و سیاست. دوره ۱۳. شماره ۲. تابستان ۱۳۹۴. صص ۱۷۲-۱۹۲.
- ۳۹- صادقیان لمراسکی، محدثه؛ کلانتری، کیومرث؛ گلدوزیان، ایرج (۱۳۹۸) قتل در فراس؛ مهدورالدم دانستن زانی و زانیه، مصداق بارز خشونت خانگی با نگرشی بر فقه و اخلاق. پژوهش‌های اخلاقی. تابستان ۱۳۹۸ - شماره ۳۶. صص ۱۵۹ تا ۱۷۶.
- ۴۰- صدیق سروستانی، رحمت‌الله (۱۳۸۳ و ۱۳۸۷) آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات). تهران: آن.
- ۴۱- عاقلی کهنه شهری، لطفعلی؛ امامقلی پور، سارا (۱۳۸۶) تاثیر عوامل اقتصادی-اجتماعی بر وقوع جرایم خشن: مطالعه موردی قتل عمد، زمستان ۱۳۸۶، کارآگاه، شماره ۱.
- ۴۲- عبدالرحمانی، رضا (۱۳۸۸) درآمدی بر فرهنگ ترافیک. تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- ۴۳- عبداللهی، محمد (۱۳۸۱) آسیب‌های اجتماعی و روند تحول آن در ایران، مقالات اولین همایش ملی آسیب‌های اجتماعی در ایران خرداد ۱۳۸۱. تهران: آگه. جلد اول.
- ۴۴- عبداللهی، محمد (۱۳۸۳) آسیب‌های اجتماعی و روند تحول آن در ایران. تهران: آگه. صص ۱۵-۵۳. چاپ شده در اولین همایش بررسی مسایل اجتماعی ایران. انجمن جامعه‌شناسی ایران.
- ۴۵- عرب نژاد، فاطمه و یزدان پناه لیلا (۱۳۹۰) عوامل مرتبط با خشونت و سابقه آن در بین جوانان ۱۸-۳۵ سال زندان کرمان. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال یازدهم، شماره ۴۳.
- ۴۶- عربی، فرانک (۱۳۸۴) بررسی احساس امنیت اجتماعی از دیدگاه هشت شهر کشور. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران
- ۴۷- علیزاده، اعظم و ذاکری نصرآبادی، زهرا و سلیمی، اکبر (۱۳۹۷) بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرایم خشن و خاص در بین مجرمین در زندان شهرستان سیرجان. فصلنامه پژوهش‌های انتظام اجتماعی، سال دهم، شماره سوم، پاییز ۱۳۹۷.
- ۴۸- فرجیها (۱۳۸۶) پیش‌بینی و کنترل جرائم خشونت‌بار. فصلنامه کارآگاه. زمستان، ۱۳۸۶: شماره ۱.
- ۴۹- قوه قضائیه. معاونت آمار مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه. مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه (۱۳۹۳). دسترسی در ۱۳۹۴/۵/۳ در سایت www.eadl.ir
- ۵۰- کریمی خوزانی، علی (۱۳۸۸) راهبرد پلیس برای توسعه امنیت پایدار: پیشگیری از بزه کاری و بزه دیدگی افراد با اطلاع‌رسانی انتظامی. دوامنامه توسعه انسانی پلیس. شماره ۲۷. بهمن و اسفند ۱۳۸۸. صص ۱۲۳-۱۰۷.

- ۵۱- کیانی، مهرزاد؛ بزمی، شبنم؛ قره داغی، جابر؛ برزگر، عبدالرزاق (۱۳۸۶) بررسی فراوانی موارد ضرب و جرح ناشی از نزاع در مراجعین به واحد سرپایی مردان ستاد مرکزی سازمان پزشکی قانونی کشور طی سه ماه؛ مجله علمی پزشکی قانونی، دوره ۱۳، شماره ۴، زمستان ۱۳۸۶، صص ۲۶۰-۲۵۶.
- ۵۲- لیبی، محمدمهدی (۱۳۸۷) جامعه شناسی جرائم خشن. تهران: نقد افکار.
- ۵۳- مارشال، کاترین و راسمن، گرچن ب. (۱۳۷۷) روش تحقیق کیفی. ترجمه: پارسائیان، علی و اعرابی، سید محمد. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- ۵۴- مایر و، اسکات و رابرسون، کلیف (۱۳۹۵) جرم خشونت بار: مطالعه عوامل و نگرانی‌ها. ترجمه محمد جوان بخت. تهران: مجد.
- ۵۵- محسنی تبریزی، علی رضا و کریمی (۱۳۸۶) بررسی عوامل اجتماعی موثر بر جرایم خشونت آمیز جوانان ذکور ۱۸ تا ۲۵ ساله همدانی. فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی. سال دوم. شماره دوم.
- ۵۶- محسنی، منوچهر (۱۳۸۶) جامعه شناسی انحرافات اجتماعی. تهران: طهوری.
- ۵۷- محمدی، علی؛ فرهنگ، سجاد (۱۳۹۸) نقش رسانه‌ها در مدیریت بحران. دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی. خرداد ۱۳۹۸، سال دوم. شماره ۱۳. صص ۱۰۰-۸۲.
- ۵۸- معصومی، وحیدرضا (۱۳۹۱) تبیین زیست‌شناختی اجتماعی جرایم خشن. به راهنمایی فیروز محمودی جانکی. کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم شناسی.
- ۵۹- معین، محمد (۱۳۸۰) فرهنگ معین شش جلدی. تهران: انتشارات امیرکبیر.
- ۶۰- مک نیل، پاتریک (۱۳۷۸). روش‌ها تحقیق در علوم اجتماعی، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: نشر آگه.
- ۶۱- ملکات، سرینیواس آر (۱۳۸۴) نظریه‌های ارتباطات و توسعه. یونس شکرخواه. فصلنامه رسانه. شماره ۶۴.
- ۶۲- مهاجرپور، امیرمحمد؛ پوربابایی، شکوه؛ حشمتی، شیرین؛ صابری، سید مهدی (۱۳۹۵) فراوانی ارتکاب جرائم خشن ناشی از مصرف مواد محرک روان شیشه در مراجعه کنندگان به واحد معاینات روان پزشکی اداره کل پزشکی قانونی استان تهران در سال ۱۳۹۲. پزشکی قانونی، تابستان ۱۳۹۵، دوره بیست و دوم - شماره ۲. صص ۱۰۹-۱۰۳.
- ۶۳- مؤذن، رضا؛ میرهاشمی، مالک؛ پور، معنوی (۱۳۹۴) تأثیر سلامت روانی مجرمان خشن و غیر خشن در افزایش جرم و نقش مدیریت در کنترل آن. کارآگاه، زمستان ۱۳۹۴، شماره ۳۳. صص ۵۸-۴۵.
- ۶۴- موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد (۱۳۸۳) اقتصاد جرم و جنایت در ایران. تهران: موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد.

- ۶۵- موسوی، مجتبی (۱۳۹۸) دستورالعمل‌های بین‌المللی برای نیروهای پلیس در مقابله با جرایم علیه زنان و کودکان. قانون یار. بهار ۱۳۹۸ - شماره ۹ (جلد اول). صص ۲۹۸ - ۲۷۹.
- ۶۶- میرجعفری، سید اصغر و بیابانی، غلامحسین (۱۳۸۷) درآمدی بر خشونت و جرائم خشونت بار. فصلنامه کارگاه. شماره ۲. دوره دوم. بهار ۸۷. صص ۲۸-۴۵.
- ۶۷- میرخلیلی، سید محمود (۱۳۷۸). رساله تحقیقاتی پیشگیری از بزهکاری، مجتمع آموزشی عالی قم
- ۶۸- میرخلیلی، سید محمود (۱۳۷۹) خشونت و مجازات. مجله کتاب نقد « بهار و تابستان ۱۳۷۹ - شماره ۱۴ و ۱۵.
- ۶۹- ناجی، محمد رضا؛ توفیقی، حسن (۱۳۷۷) بررسی علل مختلف مرگ در نزاعهای منجر به فوت؛ مجله پزشکی قانونی، مرداد و شهریور ۱۳۷۷، شماره ۱۴، صص ۱۶-۲۳.
- ۷۰- ناصرپور (۱۳۹۲) بررسی جرم شناختی علل افزایش جرایم خشونت امیز در شیراز و راههای پیشگیری از آن (۱۳۸۵- ۱۳۹۰). فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم. سال ۸. شماره ۲۸.
- ۷۱- نجفی ابرند آبادی، علی حسین و هاشم بیگی، حمید (۱۳۹۰) دانشنامه جرم شناسی. تهران: چاپ دوم، کتابخانه گنج دانش.
- ۷۲- نجفی ابرند آبادی، علی حسین و طاهری، محمدعلی و حبیب زاده، محمد جعفر (۱۳۸۳) خشونت و نظام عدالت کیفری، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، تابستان ۱۳۸۳ - شماره ۴۱.
- ۷۳- نجفی ابرند آبادی، علی حسین (۱۳۷۳) نقش مطالعات و یافته‌های جرم‌شناختی در تحولات حقوق کیفری و سیاست جنایی، مجله تحقیقات حقوقی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، شماره ۱۴-۱۳، سال ۱۳۷۳.
- ۷۴- نجفی ابرند آبادی، علی حسین (۱۳۷۷) بزهکاری، احساس ناامنی و کنترل بررسی کمیته فرانسوی مطالعات پیرامون خشونت و بزهکاری و توصیه‌های آن در زمینه سیاست جنایی. مجله حقوقی دادگستری. شماره ۲۲. ص ۴۳.
- ۷۵- نجفی ابرند آبادی، علی حسین (۱۳۷۳) تقریرات درس جرم شناسی (اصلاح و درمان) تهیه و تنظیم بتول پاکزاد. نیمسال دوم سال تحصیلی ۷۳-۱۳۷۲.
- ۷۶- نوروزی، فریبا (۱۳۹۸) ارائه راهکارهای پیشگیری و کاهش آسیب در زنان آسیب دیده اجتماعی با تاکید بر آموزش. مطالعات کاربردی در علوم اجتماعی و جامعه شناسی. تابستان ۱۳۹۸، سال دوم. شماره ۵. صص ۶۹ - ۵۹.

- ۷۷- نویسنده : میرزابیگی، محبوبه؛ شاملو، باقر؛ بوستانی، داریوش (۱۳۹۷) بررسی جرم‌شناختی علل ارتکاب جرائم خشن (قتل عمد و آدم ربایی) در شهر کرمان. کارآگاه. زمستان ۱۳۹۷ - شماره ۴۵. صص ۷۳-۵۵.
- ۷۸- هال، ادوارد. تی(۱۳۷۷) بعد پنهان. منوچهر طیبیان. تهران: دانشگاه تهران.
- ۷۹- وینتر، رناته (۱۳۷۹) مجازاتهای جایگزین در مورد اطفال بزه‌کار. دیدگاه های حقوق قضایی « بهار و تابستان ۱۳۷۹. شماره ۱۷ و ۱۸. صص ۱۶۲ - ۱۵۷.
- ۸۰- ویندال، سون و بنو سیگنایترز و جین اولسون (۱۳۷۶) کاربرد نظریه‌های ارتباطات (مقدمه‌ای بر ارتباطات برنامه‌ریزی شده). علیرضا دهقان. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.
- ۸۱- یوسفوند، حسن رضا؛ احمدی، یعقوب؛ محسنی تبریزی، علی رضا؛ ابوالحسنی، اصغر؛ محبوبی منش، حسین (۱۳۹۴) تبیین رابطه جرایم خشونت آمیز (سرقت، ضرب و جرح و قتل) با تأکید بر نابرابری در توسعه اجتماعی - اقتصادی در ایران. پژوهش نامه نظم و امنیت انتظامی، تابستان ۱۳۹۴، شماره ۳۰. صص ۳۴ - ۱.

منابع انگلیسی

- 82- Enrico, Ferri (1905) Criminal Sociology . (and Mar 30, 2011: by Kindle Edition. New York. amzon
- 83- Eck, J. & W. Spelman(1987). Problem-Solving: Problem-Oriented Policing in Newport News. Washington, DC: Police Executive Research Forum. Brodeur, J.P.(1998). Tailor-Made Policing: A Conceptual nvestigation. In: J. Brodeur(ed.), How To Recognize Good Policing: Problems and Issues. Washington, DC: Police Executive Research Forum and Sage Publications.
- 84- Raymond Boyle, (1999) "Spotlight Strathclyde: police and media strategies", Corporate Communications: An International Journal, Vol. 4 Iss: 2, pp.93 – 97
- 85- Riley, S. (1993). Post-Independence Anti-Corruption Strategies And TheContempotaty Effects Of Democratization, Corruption And Reform. 7(1),. 249-261.
- 86- Schneider, R. H. and T. Kitchen (2002) Planning for Crime Prevention: A
- 87- Sherman, L., D. Gottfredson, D. MacKenzie, J. Eck, P. Reuter & S. Bushway(1997). Preventing Crime: What Works, What Doesn't, What's Promising. Washington, DC: Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice. Trans-Atlantic Perspective,

Routledge, London.

88- Sherman, Lawrence W. (1990). Police crackdowns: Initial and residual deterrence. In Crime and justice: A review of research, vol. 12, edited by Michael Tonry and Norval Morris. Chicago: University of Chicago Press.

